

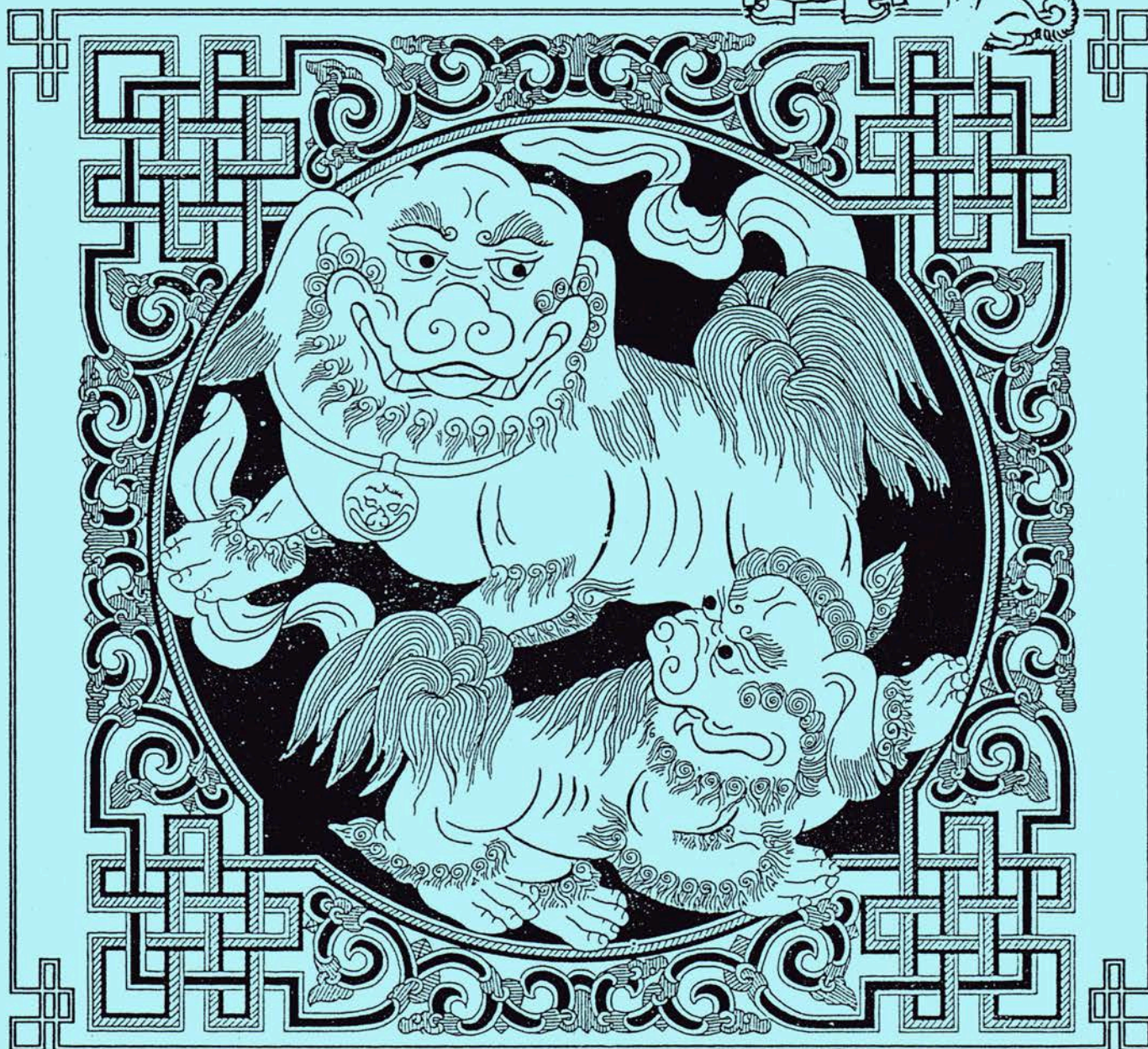
1996

GER

19

Dansk Mongolsk Selskab

Nr. 19 - 7. årgang september 1996

Tidsskriftet **GER** udgives af
Dansk Mongolsk Selskab

og er selskabets medlemsblad.

Redaktion: Rolf Gilberg (ansvarshavende), Bulgan Njama, Gudrun Lefmann, Jan Koed og Bent Gynther. Artiklernes synspunkter repræsenterer den enkelte forfatters holdninger, og deles nødvendigvis ikke af redaktionen. Indlæg uden forfatterangivelse er produceret af redaktionen.

GER(20) udkommer december 1996.

Dansk Mongolsk Selskabs bestyrelse består af:

Formand Rolf Gilberg, sekretær Bulgan Njama, kasserer Leif Petersen, Søren Haslund-Christensen, Klaus Ferdinand, Jan Koed, Bent Gynther og Gudrun Lefmann.

Selskabets sekretariat:

Fuglebo 2, 2000 Frederiksberg
Telefon: 3833 2106
Postgiro: 784-1582

Medlemskontingent:

100 kroner pr. kalenderår.

Dansk Mongolsk Selskabs formål er:

(a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i

mongolernes kerneområde i Mongoliet, Kina og Rusland.

(b) at udgive skrifter om mongolerne.

(c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold.

(d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne.

(e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Fra Redaktionen

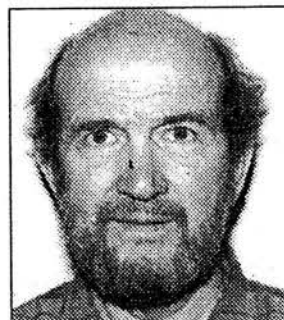
Redaktionen beklager at Ger(19) ikke udkom midt på sommeren, som hensigten ellers var. Meget rejseri og andre opgaver har grebet forhindrende ind, så der ikke var den fornødne tid til rådighed. Det forsøger vi nu at råde bod på ved også at udsende et specialnummer af Ger, Ger(18), som kun vil handle om Henning Haslund-Christensen i anledning af 100-året for hans fødsel.

Forsiden

I anledning af hundredåret for Henning Haslund-Christensens fødsel den 31. august 1896 viser forsiden en mongolsk tegning af løver. Det var vanskeligt for mongolerne at udtale hans navn. Lyden i 'Haslund' ligger tæt på lyden af det mongolske ord for løve 'Arselan'. Derfor blev Haslund blandt mongoler kaldt Arselan. Det var også årsagen til at Haslund havde en løve (tegnet af Lodai) i sit ekslibris.

Fødselsdag

Politiken, 18. april 1996:

Klaus Ferdinand, afdelingsleder, lektor, Højbjerg ved Aarhus, fylder i morgen 70 år. Han blev i 1961 mag. scient. i etnografi fra Københavns Universitet og var herefter frem til 1957 tilknyttet Nationalmuseets etnografiske samling. Herpå blev han adjunkt ved Aarhus Universitet og assistent og senere bestyrer af Forhistorisk Museums etnografiske samlinger. Klaus Ferdinand var fra 1963 til 1993 afdelingsleder i etnografi ved Aarhus Universitet. Han har deltaget i adskillige feltstudier og arkæologiske ekspeditioner og har bl.a. skrevet om det afghanske nomadefolk.

ISSN Nr: 0905-9504

Den politiske situation efter valget i Mongoliet

Politiske reformer i Mongoliet er kommet et stort skridt videre efter det nyeste valg sommeren 1996 til landets højeste besluttede enhed, Den Store Hural (Folketinget). Det er det tredje demokratiske valg afholdt i Mongoliet, siden demokrati blev indført i 1990. Det er det andet valg afholdt, siden den nye mongolske grundlov blev vedtaget i 1992.

Ved valget 30. juni 1996 deltog 2 valgforbund og 5 politiske partier. Det demokratiske valgforbund mellem 'Det Nationale Mongolske Demokratiske Parti' (MNDP) og 'Det Mongolske Socialdemokratiske Parti' (MSDP) vandt en stor og absolut sejr. Dette demokratiske forbund fik 50 pladser ud af 76 mulige, der er i Den Store Hural. Det tidligere regerings parti, 'Det Mongolske Folks Revolutionære Parti' (der tidligere var det kommunistiske parti), som i forrige samling havde 71 pladser, fik denne gang kun 25 pladser. En plads gik til 'Det Mongolske Traditionelle Forenede

Parti' (konservativt). Resultatet af valget den 30. juni 1996 betød, at det tidligere kommunist parti, 'Det Mongolske Folks Revolutionære Parti', for første gang i 75 år ikke længere sad på magten i Mongoliet.

Ved at få flertallet i det nye parlament, sikrede 'Den Demokratiske koalition' (MNDP & MSDP) sig retten til at danne regering. Hr. Mendsaihan Enhsaihan (41 år) blev udpeget af Statens Store Hural (Folketinget) til Mongoliets statsminister. Hr. Enhsaihan er medlem af 'Det Mongolske National Demokratiske Parti'.

Lederen af 'Det Mongolske Social Demokratiske Parti', Hr. Radnaasumbereliin Gonchigdorj, er blevet valgt til formand for Mongoliets Store Hural. I perioden 1990-1992 var han Mongoliets vicepræsident og formand for parlamentet.

Lederen af 'Det Mongolske National Demokratiske Parti', Hr. Tsakhiagiin Elbegdorj (34 år) er valgt til næstformand for Statens

Store Hural og leder af flertalsgruppen i parlamentet.

Den nye regering har allerede ændret en del på strukturen i det administrative system. Mange ministerier er blevet lagt sammen, så mængden af ministerier er reduceret fra 14 til 9. Der 9 er:

Ministeriet for landbrug og industri (1); Forsvarsministeriet (2); Undervisningsministeriet (3); Miljøministeriet (4); Udenrigsministeriet (5); Økonomiministeriet (6); Ministeriet for Sundhed og Social problemer (7); Justitsministeriet (8); Ministeriet for udvikling af infrastrukturen (9).

Den nye regering består af 6 medlemmer fra MNDP og 3 medlemmer fra MSDP. Man mangler stadig at udpege en udenrigsminister, så indtil det sker, ligger området under statsministeren.

Den Store Hural har godkendt regerings grundlag, og den er gået i gang med at opfylde de mål, den har sat sig. ☺

Tugsbiliguun

Kamel-Festival i Gobi

På en solrig oktober dag i 1995 med flot blå himmel deltog Elsebeth Andersen i en "Kamel-festival" ca. 500 kilometer sydøst for Ulaanbaatar. Sammen med naturoplevelser og fine menneskelige kontakter på den i alt 5 dage lange tur, blev det nogle af de mest uforglemmelige og betagende oplevelser Elsebeth hidtil har haft i Mongoliet. Her er hendes beretning:

Festivalen var arrangeret af en organisation, som hedder "Den Gyldne Kamel", der har til formål at udbrede kendskabet til kamelens mange værdifulde egenskaber og være med til at øge antallet af kameler i Mongoliet, hvor der nu er omkring 350.000 kameler.

Jeg kan bedst sammenligne stemningen og arrangementet med min barndoms lokale dyreskue i Præstø. Alle mand er af hus i deres bedste tøj. Alle nyder at

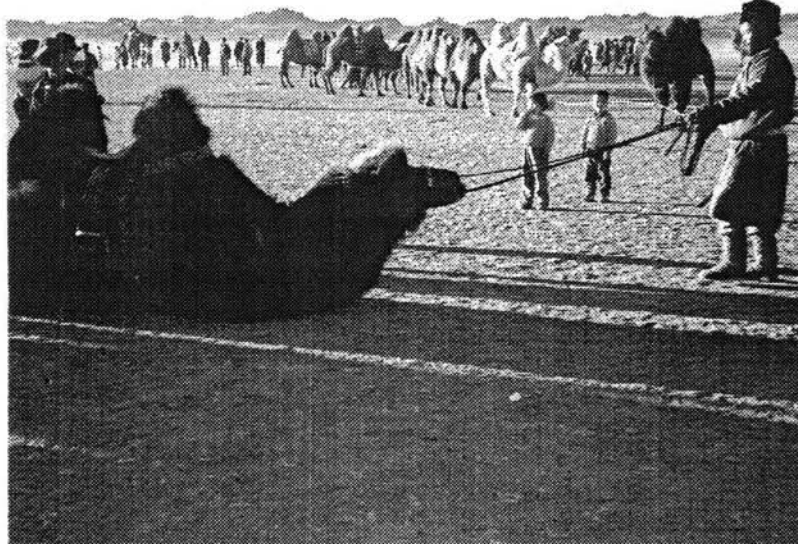

mødes og holde fri fra dagligdagens pligter. Alle taler om de udstillede dyr og udveksler nyheder.

Værtskommunen er på størrelse med Sjælland og Fyn tilsammen, men har kun ca. 3.500 ind

byggere, da det er semi-ørken med begrænset kapacitet til at føde dyr og mennesker. Nogle deltagere boede op til 250 kilometer væk. Når en dagsrejse med heste og kameler er på ca. 35 kilometer, kostede det virkelig en indsats at deltage. Vi havde trods alt kun brugt 1½ dag på at nå frem med russisk jeep!

Der blev afholdt konkurrencer i at lave bidsler, flette tømmer af kamelhår, laste en kamel, lave bål med én tændstik, og så videre. Derudover var der selvfølgelig kåring af de bedste dyr, et kamelvæddeløb på 12 kilometer, hvor både mænd, kvinder og børn deltog, og endelig tilridning af unge, fyrige kameler, som kastede deres ryttere af i bedste cowboy-stil. Præmierne blev overrakt, mens solen gik ned bag de for området typiske stenformationer og kastede sine lange, gyldne stråler over det i forvejen gyldent-brune landskab. Aftenkulden kom hurtigt, da solen forsvandt, men jeg var varm om hjertet og følte mig meget privile-

ret over at have fået muligheden for at deltage i denne herlige festival. Om aftenen var der sang og underholdning.

100 kilometer syd for festivalstedet er der et stort område med masser af "forstenet" træ (efter et vulkanudbrud?). Vi ville meget gerne besøge dette område. Én af udstillerne tog med os som guide, da han og hans familie boede ca. 30 kilometer i samme retning. Men derefter var der ingen at spørge om vej.

Vores guide viste sig at være et meget vidende og kultiveret menneske, som vidste meget om dyr og planter. Jeg fik også stor respekt for hans kendskab til landskabet og evnen til at finde vej. Undervejs så vi på mange forskellige ørkenplanter, hvoraf nogle har samme brændværdi som trækul, fordi de vokser så langsomt, og andre kun kan spises af kameler. Men ellers er kamelgødning jo det normale "brændstof" i Gobi.

På turen gennem det betagende landskab så vi store flokke af de smukke, sky gazeller og også mange vilde æsler. Vi var endda så heldige at se et stort vildt hanfår med flotte krumme horn og senere 3 hunfår. Jeg var helt euforisk af glæde, for det er sjældent at se de vilde får, da antallet er meget begrænset. Selvom det var sent på året, så vi en vaskeægte luftspejling med en stor sø, som hele tiden flyttede sig!

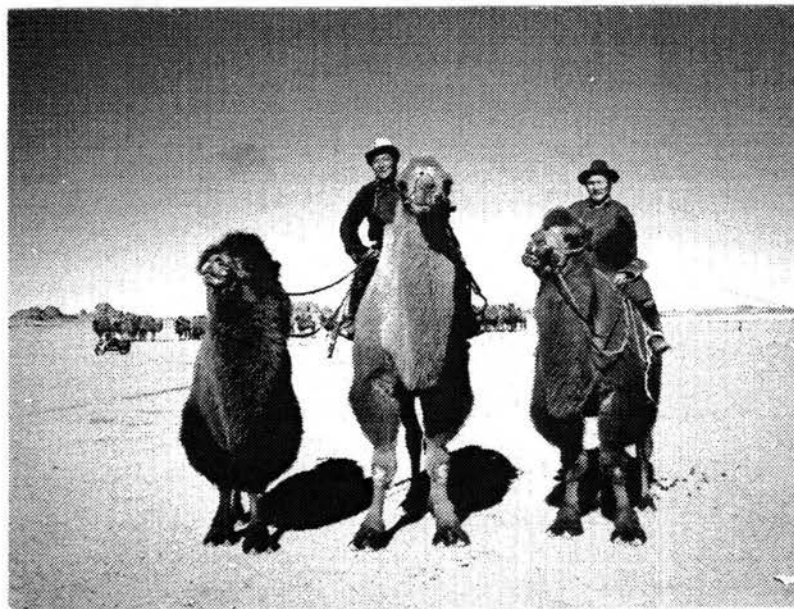
Turens mål, "Stenskov", var noget helt specielt, men turen derved var alligevel den største oplevelse.

På dette fjerne fascinerende sted fejrede vi med en flaske champagne, at det var præcis 2 år siden, at jeg kom til Mongoliet. Endnu engang måtte jeg konstatere, at virkeligheden overgår fantasien.

Det blev sent, inden vi nåede tilbage til vores guides ger, så vi oplevede endnu en smuk solnedgang med farvespil på klipper, sand, sten, planter, dyr og så videre. Familien tilbød os meget generøst overnatning i deres ger (selvom vi selv havde telt med).

Som gæster fik vi tilbudt senge, mens de selv rykkede sammen på gulvet i køkken-geren. Jeg ved ikke, om man møder lignende gæstfrihed andre steder end hos nomadefolk, der jo selv er rejsende og kan få brug for assistance på et eller andet tidspunkt.

Vi sov 6 i "min" ger og 4 i køkken-geren. Al morgentoilette foregik i "min" ger. På forunderlig vis var det muligt at være privat og ikke føle sig betragtet, selv om der var mange mennesker til stede, da jeg skulle ud af soveposen, have tøj på, børste tænder, med videre. Men i og med at folk altid bor mange sammen, er det nok nødvendigt at skabe sit eget

"rum" og respektere de andres tilsvarende "rum". Det ville være forståeligt, hvis sovepose, kontaktlinser med videre ville tiltrække ikke mindst børnenes opmærksomhed. De kom dog ikke, før jeg selv inviterede dem til at kigge på det hele.

Disse mennesker havde virkelig pli, hvilket jeg ikke havde ventet at møde på et øde sted i Gobi.

Vand blev hentet på kamelryg fra en brønd 2 kilometer væk, hvor dyrene også drak. Vandet skulle hentes op manuelt, så vanding er et krævende stykke arbejde. Det sætter sine egne grænser for, hvor mange dyr man kan have. Samtidig er vand selvfølgelig en meget begrænset resource, som der skal økonomiseres med, men alligevel var alle rene og velplejede.

Om morgenen prøvede jeg at malke både kameler og geder og fik en dejlig ridetur på en skikkelig kamel, som var villig til at være prøveklud for "turisten"! Den havde allerede en god pels, så det var varmt at sidde mellem puklerne.

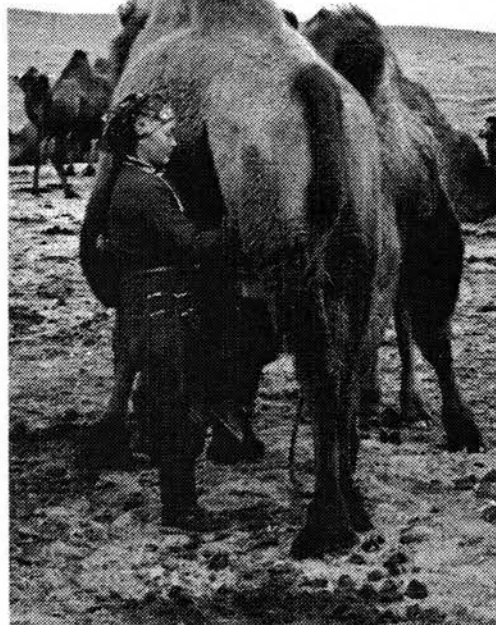
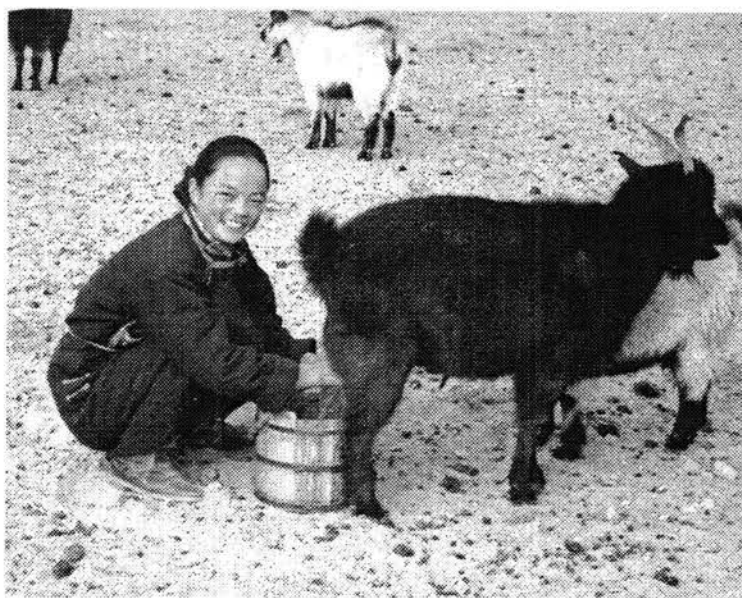
Der er heldigvis pæne priser på kameluld, som derfor er en vigtig indtægtskilde for ejerne. Mælken smager frisk og har et højt C-vitamin-indhold, hvilket er endnu et eksempel på, hvor viselig naturen er indrettet, for frugt og grønt er der jo ikke meget af i Gobi.

Det siges, at "kamelen er et ædelt dyr, og at det er ædle mennesker, der passer kameler". Efter denne tur forstår jeg bedre, hvad der menes med denne udtalelse. Det er tankevækkende, at folk, der lever i disse barske omgivelser, hvor naturen sætter mange grænser, har en mildhed og åbenhed i sindet, som jeg ikke har oplevet magen til ret mange andre steder.

Som det frengår, er jeg blevet meget fascineret af "ørkenens skib" (som jo med karavanerne forbandt øst og vest længe før sørejserne), af Gobi-regionen, hvor de fleste kameler hører hjemme i Mongoliet, og af de mennesker, der lever der. Jeg lærte meget på disse dage og fik stor respekt for samspillet mellem vilde dyr, husdyr og mennesker. Jeg håber inderligt det vil være muligt også i fremtiden at bevare balancen i områdets skrøbelige økologi til gavn og glæde for alle parter. ☺

Elsebeth Andersen

Foto: Elsebeth Andersen, oktober 1995.

HILLARY CLINTON

I år, for første gang nogen sinde, var jeg ikke hjemme i den første uge af min datters nye skoleår. Da Chelsea begyndte i 11. klasse, var jeg til FN's fjerde internationale kvindekongress i Kina og siden i Mongoliet, hvor jeg besøgte en nomadefamilie, som tjener til livets ophold ved at røgte kvæg i en af verdens koldeste egne.

Som det er tilfældet med de fleste teenagere, var min datter langt mindre bekymret over mit fravær, end jeg var. Jeg kunne ikke lade være med at tænke på hver "den første dag" siden børnehaven, og på, hvorledes hendes far og jeg fik hende til at stille op til fotografering, så vi kunne tage det rituelle billede, før vi kørte hende til skole.

Uanset hvor meget jeg forsøgte, kunne jeg aldrig lade være med at græde, når vi havde sat hende af. Der er noget ved den måde, hvorpå skoleåret, mere end nogen anden periode i kalenderen, markerer, hvorledes tiden går for et barn - og for dets forældre.

Da jeg under min rejse ringede hjem for at høre, hvorledes det gik i skolen, fortalte Chelsea mig om sine nye lærere og om, hvor mange lektier hun allerede havde for.

Men det var min rejse, hun helst ville tale om. Vi havde tidligere i år været på en rejse sammen til Sydasiens, og hun var skuffet over, at hun ikke kunne være med mig denne gang, specielt under mit ophold i Mongoliet.

Jeg fortalte hende om den familie af kvægvogtere, som havde været værter for mig i deres "ger" - en teltlignende bolig bestående af uldtæpper, der er fastgjort til træpæle, som kan sættes op og tages ned på en time, når familien flytter på grund af årstidernes skift. Indenfor var der adskillige senge,

skabe, et stort kar med gæret mælk fra et hunæsel (ja, jeg smagte det) og et komfur, der blev fyret op med gødning.

Familien har seks børn, som bød mig velkommen i deres farverige veste og hatte, som er traditionel påklædning i Mongoliet. Hvert efterår og hver vinter vandrer forældrene og de to yngste børn med familiens hjoer til græsgange længere mod syd. De ældste børn bor sammen med deres bedsteforældre i en nærliggende by, så de kan passe deres skole. De vender tilbage til familiens "ger" i februar og marts for at hjælpe forældrene i højsæsonen, hvor dyrene får unger, og tager tilbage til skolen i april og maj.

Selv om jeg kun tilbragte to timer i denne "ger", og selv om jeg ikke kan et eneste ord mongolsk, så kunne jeg ikke tage fejl af den kærlighed og den gensidige forståelse, der herskede blandt de familiemedlemmer, jeg traf. Børnenes ansigter strålede af skønhed. Det var en skønhed, jeg oplevede mange andre gange under mit ophold, og som gjorde det fortvivlende at tænke på de vanskelige kår, så mange mongolske børn lever under.

I næsten et århundrede var deres land en sovjetisk satellitstat. Så, i 1990, frigjorde Mongoliet sig fra kommunismens tyranni og blev demokratisk uden blodsudgydelser eller vold. I dag har landet mere end ét politisk parti, et uafhængigt retssystem og love, som respekterer menneskerettigheder og privat ejendomsret. Mongoliets døre står åbne for det private initiativ og for investeringer fra udlandet.

Desværre har vejen mod demokrati ikke været helt jævn. Landet har måttet slås med alvorlige økonomiske udfordringer, og mange skoler er begyndt at opkræve skolepenge. Mange familier har ikke råd til at indskrive deres børn, flere børn forlader skolen før tiden, og antallet af analfabeter er stigende.

Hvad værre er, præsident Ochirbat har fortalt mig, at skolerne stadig anvender bøger fra Sovjet-tiden - ganske enkelt fordi de ikke har råd til nye. Trods al den lidelse mongolerne har været igennem for at opnå demokrati, kan deres børn i

skolen ikke læse om deres egen enestående historie eller om ledere som Djengis Khan, hvis navn var forbudt under det kommunistiske regime.

Men jeg så også gunstige tegn for Mongoliet, da jeg besøgte valgte embedsmænd, der arbejder for demokratiet, studerende ved det Nationale Universitet og kvindelige læger, lærere og jurister, der alle kæmper for at forbedre forholdene i deres land.

I Centeret for Gadebørn i hovedstaden Ulaanbaatar mødte jeg unge, som havde boet i varmekanaler og gamle jernbanevogne, fordi deres forældre ikke havde råd til at forsørge dem eller til at tage sig af dem. Jeg talte med centerets læge, der forsøger at helbrede smitsomme hudsygdomme, som med lethed kan behandles i USA - men ikke i Mongoliet, hvor ressourcerne på medicinområdet stadig er knappe.

I årtier har vort land brugt milliarder af dollars på at kæmpe mod sovjetkommunismen. Vi vandt den Korte Krig. Nu står vi over for en anden udfordring: at styrke de nye demokratier rundt om i verden, specielt nationer som Mongoliet, der så hårdt forsøger at efterligne amerikanske idealer.

Alt for ofte glemmer vi de genfordigheder, andre folk må igennem for at opnå privilegier, vi tager som en selvfølge. Nu da vore børn vender tilbage til skolen dette efterår, håber jeg, at de vil benytte sig af de muligheder, de har, for at få en uddannelse. Jeg ved, at jeg vil tænke meget på de børn, jeg mødte i Mongoliet, og på, hvad uddannelse betyder for dem og deres land.

Copyright 1995
Creators Syndicate, Inc.

om livet i Mongoliet

Fra ingen til 5.000

Tidligere var gadebørn et ukendt fænomen i Mongoliet. Nu stiger antallet af børn, der om dagen lever i bander på gaderne og om natten sover i fjernvarme- og kloakhuller. Og der er begyndt at komme gadebabyer

AF URSULA GUDMUNDSEN

Det kan lyde paradoksalt, men med indførelsen af demokrati har Mongoliet pludselig i løbet af fem år fået 4-5.000 gadebørn – og antallet er stigende. De fleste gadebørn i Mongoliet findes i hovedstaden Ulaanbaatar, men også i andre større byer, der ligger i nærheden af jernbaner og vejnet, er der i dag børn, som døgnet rundt lever på gaden. NCC, der er sekretariat for Mongoliets Nationale Børneråd og det øverste administrative organ på børneområdet, inddeler gadebørnene i tre kategorier. For det første børn, der ikke har haft voksenkontakt i mere end et halvt år. Dem er der ifølge NCC mindst 900 af i Ulaanbaatar, og gruppen vokser. For det andet børn, der har sporadiske kontakter med deres hjem, måske et par gange årligt. Alene i Ulaanbaatar er der registreret omkring 3.000 børn af den kategori. Og endelig for det tredje børn, som sover hjemme, men som strejfer om fra tidlig morgen til sen aften i byens gader uden tilsyn fra voksne. Børnene går ikke i skole og ernærer sig ved småjobs. Ifølge Politiets børneafdeling drejer det sig om cirka 55.000 børn på landsplan. Skønnet er dog, at alle tallene kan være betydeligt højere, da der stadig findes mange børn, som endnu ikke er registreret. Alene gennem de sidste tre år er

Politiet henter gadebørn i Ulaanbaatar op af kloaken, hvor de bor i etager efter status, med hundene nederst og bandedejerne øverst. Fra CNN-udsendelsen: Mongolia on The Brink.

antallet af hjemløse gadebørn steget fire gange.

Gade-babyer

En overraskende kendsgerning er, at 60 procent af de registrerede hjemløse børn er piger – stadig ifølge NCC – og at det ofte er piger, der har bandedejerstatus blandt den hårde kerne af gadebørn.

60 procent af gadebørnene kan ikke læse og skrive, mens resten kun har gået få år i skole.

Børn helt ned til tre-års alderen lever på gaden, men den største gruppe er fra 10 år og opefter. Gadebørnene får typisk deres seksuelle debut i en tidlig alder – og der er begyndt at komme gadebabyer.

90 procent af børnene lider af forskellige sygdomme, hvor underernæring, luftvejs- og maveinfektioner, hudsygdomme og seksuelt overførte sygdomme er de mest almindelige.

De fleste af gadebørnene lever af kriminalitet, ikke mindst tyveri og prostituti-

gade børn

Foto fra CNN-udsendelsen:
Mongolia on The Brink.

on. Og der er frygt for, at kombinationen af gadebørn, prostitution og åbningen af Mongoliet for omverdenen kan gøre landet til endnu et mål for sex-turister med smag for mindreårige, som Thailand og for eksempel Brasilien allerede er det (se artiklen side 6-9).

Gadebørnene ryger og drikker alkohol, og i mindre omfang sniffer de lim. Det giver en slags rus og dæmper sultfølelsen. Men egentlige narkotika findes stort set ikke i Mongoliet. Andre af børnene hutler sig igennem ved at tigge og spise affald.

De fleste af gadebørnene søger om nat-ten tilflugt i opgange, fjernvarme- og kloakhuller. I Mongoliet strækker vinteren sig fra oktober/november til april/maj, og i de koldeste måneder falder temperaturen til minus 30 grader, så manglen på ordentlige overnatningsmuligheder er en alvorlig trussel mod børnenes sikkerhed og overlevelse.

Samfund på social nedtur

Der er flere årsager til, at Mongoliet, samtidig med de samfundsmæssige ændringer, pludselig har fået et gadebørnsproblem.

En vigtig faktor er den økonomiske krise, som er fulgt i kølvandet på overgangen fra centraldirigeret planøkonomi til markedsøkonomi.

Handelsforbindelserne med COMECON-landene er brudt sammen og efter det første flerpartivalg i landet i 1990 ophørte de omfattende indkomstoverskørsler fra Sovjet, som tidligere udgjorde

en trediedel af Mongoliets disponible bruttonationalindkomst.

Den overvejende del af midlerne fra Sovjet gik til social-, uddannelses- og sundhedssektorerne, som var relativt veludbyggede og velfungerende, med lige og gratis adgang til velfærdsydelserne for alle.

Det er slut i dag. Vuggestuer, børnehaver og skoler er lukket på stribe. Arbejdsløsheden er steget, og landets generelle budgetunderskud betyder, at det sociale system ikke kan financiere udgifter til blandt andet understøttelse. Krisen har ført til en polarisering af samfundet – en mindre gruppe har med reformerne fået velstand og fremgang, mens størstedelen af befolkningen er præget af fattigdom og magtesløshed.

Flygtet, forladt, forældreløs

Ikke mindst børnefamilierne har mærket de negative konsekvenser af krisen. Og Mongoliet er et land med mange børn og unge forældre.

Landets samlede befolkning er på 2,2 millioner. Over halvdelen af befolkningen, 52 procent, er under 19 år, og 77 procent er under 35 år. Når befolkningen er så ung, skyldes det, at Mongoliet forud for 1990 igennem 20 år førte en bevidst "mangebørns-politik". Børnefamilier blev generelt støttet økonomisk, og for at øge befolkningens antal fik familier med mange børn både en økonomisk belønning og heltestatus, med medaljer og festivitets.

I dag er den økonomiske støtte til

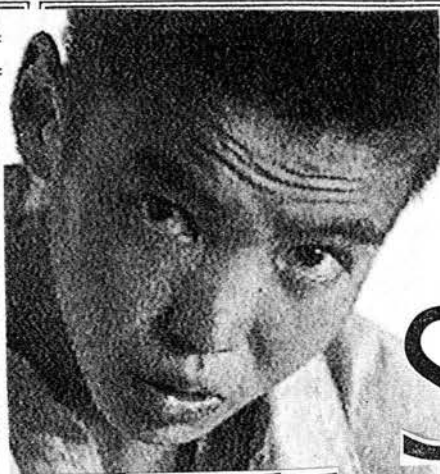
børnefamilierne væk. Konsekvensen er, at mange børn lever i ekstrem fattigdom. De håbløse økonomiske vilkår påvirker forældrene, og baggrunden for, at et barn lever på gaden, er ofte flugt fra en familie præget af druk, skilsmisse, vold, seksuelt misbrug.

Samtidig efterlader flere og flere forældre deres små børn på gaden eller en trappesten, idet de håber, at deres barn kan få en mere værdig tilværelse som "hittebarn" hos en velstillet familie.

Udover de omkring 5.000 egentlige gadebørn, lever mange børn en tilværelse, hvor skridtet til et fuldtids-liv på gaden er kort.

Det gælder blandt andre de cirka 12.400 børn, der er forældreløse – over halvdelen af dem lever allerede i dag uden egentlig omsorg og pleje. Yderligere lever knap 85.000 børn med kun én forsørger. Og i et land præget af økonomisk krise og uden sociale ydelser, kan én forsørger sjældent brødføde en børneflokk. Løsningen kan være, at lade børnene yde deres bidrag til familiens forsørgelse. I hvert fald forlod 124.500 mindreårige børn skolen i perioden fra 1991 til 1994, de fleste for i stedet at arbejde.

Nogen umiddelbar økonomisk mirakelkur for Mongoliet er svær at få øje på, og sandsynligheden taler desværre for, at der vil komme flere gadebørn i årene fremover.

SL støtter gadebørn

Dansk Mongolsk Selskab har søgt DANIDA om 4,2 millioner kroner til en døgn- og træningsinstitution for gadebørn i Mongoliet samt efteruddannelse af mongolske pædagoger. SL støtter projektet

AF URSULA GUDMUNDSEN

Fordi gadebørn indtil for få år siden var et ukendt begreb i Mongoliet, er der i landet kun få institutioner og næsten ingen faglig kompetence på feltet. Det fortæller sekretær i Dansk Mongolsk Selskab, cand.scient.soc. Bulgan Njama, der selv er fra Mongoliet, men dansk gift med økonom i SL Leif F. Petersen, der er selskabets kasserer. Han uddyber:

- I hele Mongoliet findes kun to døgninstitutioner for forældreløse og udstødningstruede børn. De har begrænset plads, og de modtager ikke børn, som har en langvarig tilværelse på gaden bag sig. Der foregår næsten intet forebyggende arbejde i landet for at forhindre, at der kommer flere gadebørn, og der er ingen opsøgende virksomhed over for de børn, der allerede lever på gaden. Nu har Dansk Mongolsk Selskab, i samarbejde med Socialrådgivernes og Social-

pædagogernes Projektselskab og SL, ansøgt DANIDA om støtte til et projekt for gadebørn i Mongoliet. Projektet skal dels give en gruppe gadebørn døgnophold og undervisning, dels skabe politisk opmærksomhed om disse børn og åbne for en dialog med de mongolske socialarbejdere om principper og værktøjer i det socialpædagogiske arbejde med dem.

Børnepoliti og gadepoliti

I maj i år var Bulgan Njama og socialfaglig konsulent Jens Asger Hansen (ja, han er tidligere SL-formand) i Mongoliet for at gennemføre en forundersøgelse med støtte fra DANIDA's NGO-pulje (NGO står for Non-Governmental Organizations).

Her blev der knyttet kontakter og lavet aftaler med potentielle samarbejdspartnere, blandt andre Dansk Mongolsk Selskabs søsterorganisation og NCC (se side x).

- Vi besøgte også de eksisterende institutioner og Politiets Identifikations- og Visiteringscenter i Ulaanbaatar. I dag er det først og fremmest det såkaldte børnepoliti, der tager sig af problemerne med gadebørnene. De henter børnene ind i store grupper til vask og aflusning, og prøver at finde deres forældre. Lykkes det ikke, afleverer de nogle på institution. Resten bliver sendt tilbage på gaden, fortæller Bulgan Njama.

- I modsætning til gadepolitiet, der gennembanker og forfølger børnene på alle måder, og derfor er virkelig forhadet, har børnepolitiet altså nogle sociale opgaver i forhold til børnene og et samarbejde med NCC. Derfor er det tanken, at børnepolitiet og NCC skal visitere til projektet, siger hun.

Skal uddanne ildsjæle

Forundersøgelsen bekræftede til fulde behovet for projektet og viste, at der i Mongoliet er en vilje til at arbejde med gadebørnsproblemet.

- Det er hensigten, at mongolerne selv skal lede og drive institutionen. Men i en overgangsperiode bliver der tale om nogle udsendte danske konsulenter, blandt andet en erfaren og dynamisk fag- og uddannelsesrådgiver, som skal være supervisor i forhold til institutionen, og lave korte efteruddannelsesforløb, også for socialarbejdere udefra, siger Leif Petersen.

- Som udgangspunkt skal rådgiveren ansættes på fuld tid i det første 1 1/2 år, og så måske i perioder senere. Og han eller hun skal gerne efterlade mindst én ildsjæl efter endt "mission". Vi håber på at få skabt en medspils-gruppe i SL, med løbende kontakt til rådgiveren derovre. De mongolske myndigheder har lovet at finde en egnet bygning til institutionen, der skal rumme 40 gadedrenge og -piger i alderen 12-17 år, med bandeleder-sta-

s-projekt

FOTO FRA FILMEN THE FORGOTTEN FUTURE
PRODUCERET AF ASSOCIATION OF MONGOLIAN CRITICAL JOURNALISTS.

tus blandt resten af gadebørnene. Ideen er nemlig med tiden at inddrage de store børn fra projektet i undervisnings- og oplysningsaktiviteter rettet mod andre gadebørn, skoler, forældre, foreninger og myndigheder.

Uartige børn

- På institutionen skal børnene lære sociale omgangsformer og hygiejne. De vil få tilbudt undervisning i læsning, skrivning, regning, kreative fag, ernæring, sundhedspleje og seksualundervisning. De kan få grundlæggende faglige kundskaber, og så skal der være dyrehold og grøntsagsdyrkning, hvor de kan tjene lommepenge ved at sælge egne produkter, oplyser Bulgan Njama.

- Selvfølgelig er 40 børn en dråbe i havet. Men perspektivet er jo også, at give en gruppe mongolske pædagoger en viden og nogle redskaber i arbejdet med truede børn, som kan bruges i et bredere arbejde fremover, siger Leif Petersen. Men hvad kan danske socialpædagoger lære mongolerne om deres egne børn? Det giver Jens Asger Hansen et bud på: - Vi kan først og fremmest prøve at få dem til at tro på, at man kan hjælpe de børn. Og så kan vi arbejde på at få dem til at forstå, at når børnene forsøger at overleve, som de gør, så er det egentlig normalt under de betingelser. Det er stærke børn, som finder nogle organisationsformer - bander, børnesamfund - som er fornuftige og sunde reaktioner,

når de bliver sparket ud hjemmefra, når forældrene drikker og skolerne ikke kan tage fra.

- Tendensen i dag er nærmest at betragte dem som uvorne børn, fordi man stadig har et meget snævert normalitetsbegreb, der stammer fra tidligere, hvor man i skolen ikke skulle afvige meget fra pensum-indlæringen, før man blev klassificeret som specialskoleelev.

Danske studerende i praktik

Jens Asger Hansen vurderer, at projektet har gode chancer for at lykkes. Ikke mindst fordi der i Mongoliet findes et potentiale af veluddannede folk. På et spørgsmål om, hvad danske socialpædagoger kan have ud af projektet, svarer han:

- De vil kunne opnå nogle unikke arbejds erfaringer. For det er jo et pionerarbejde. Man må kunne omstille sig for at møde den arbejdsmæssige udfordring et sted, hvor meget lidt er fastlagt på forhånd. Faktisk er vores eneste forhåndsbetingelse, at man ikke må tæve børnene...

Københavns Socialpædagogiske Seminarium har planer om at bruge gadebørnsprojektet i Mongoliet som praktiksted. Seminarielærer og praktikansvarlig Annelise Jakobsen siger:

- Vi arbejder på seminariet med forsøgs- og udviklingsarbejde og med internationalisering. Derfor er det oplagt, at

det vil være en spændende mulighed for vores studerende.

Vigtigt projekt

Kirsten Nissen, der er formand for både projektselskabet og SL, ser det også som et vigtigt bistandsprojekt, som det er rigtigt at støtte.

- Det socialpædagogiske, uddannelsesmæssige og humanitære indhold falder fint i tråd med SL's holdning til internationalt arbejde - nemlig at vi går ind og understøtter lokale NGO'er med vores faglige viden om socialpædagogisk arbejde, for eksempel som her med marginaliserede børn og unge, siger hun.

- Den model havde vi gode erfaringer med i Rumæniensprojektet, hvor der også var tale om en kombination af konkret socialpædagogisk arbejde og uddannelseselementer.

- Indtil videre har socialfaglig gruppe i SL fungeret som konsulenter på gadebørnsprojektet i Mongoliet. Og jeg mener, det vil være naturligt, at vi fortsat stiller vores socialfaglige viden til rådighed som baglands- og medspilsgruppe for de konsulenter, der til sin tid skal udsendes, siger hun.

Baggrunden og planerne for gadebørnsprojektet og dets økonomi er beskrevet i en rapport på over 100 sider. DANIDA fik rapport og ansøgning i slutningen af juni, og svaret fra DANIDA ventes i oktober måned.

Om at rejse på egen hånd i Mongoliet

Efter vores anmodning om sabbatorlov var faldet på plads i begyndelsen af 1995, vi besluttede vi os for at rejse til Mongoliet om sommeren. Vi ville gerne på en rundtur, hvor vi dels kunne få et bredt indtryk af den forskelligartede natur og dels se og opleve, hvordan mongoler lever på landet.

Ud fra kort og litteratur planlagde vi en rute fra Ulaanbaatar over Hangai Bjergene til det vestlige Mongoliet med Altai Bjergene, den store ferskvandssø Har Us Nuur og længere mod nord, saltsøen Uvs Nuur. Herfra mod øst og nordøst til Högsgöl Nuur og tilbage til hovedstaden.

I planlægningen indgik tiden som et andet væsentligt element. Vi ville være sikker på at, der var tid nok til at opleve landskabet på vandreture og på hesteryg, samt god tid til at opleve og forstå mongolerne og deres levevis.

Herefter stod vi overfor et hav af store og små spørgsmål, som vi gik igang med at få svar på. Hvor og hvordan får man visum til Mongoliet? Kan man frit rejse rundt i landet? Er der offentlige transportmuligheder? Kan man drikke vandet i floderne? Hvilke måneder er bedst for rundrejser? Hvor mange mongoler taler engelsk? Kan man leje heste? Og så videre. I det følgende har vi samlet nogle af svarene på alle disse spørgsmål.

Rejsebureau eller på egen hånd?

Det første spørgsmål der meldte sig var, om et dansk rejsebureau kunne arrangere en tur, der tilgodeså vore ønsker. Vi tog kontakt til blandt andet Jørgen Bitch Safari, Penta-Travel, Albatros, Marco Polo. Men det stod os hurtigt

klart, at bureauerne hovedsageligt havde grupperejser med 10-14 deltagere på rundrejse i 2-3 uger med alt arrangeret på forhånd.

Som medlemmer af Dansk Mongolsk Selskab tog vi kontakt til Bulgan Njama, som er sekretær i foreningen. Hun henviste til sin søster Tunga Njama, der er bosiddende i Mongoliets hovedstad Ulaanbaatar. Tunga havde tidligere arrangeret ture/Besøg og ville måske kunne hjælpe os.

(Red: Tunga har sit eget firma "Mon and" [Mongolsk ven], som laver forskellige ture i Mongoliet på adressen: Monand Co. Ltd, Post Office 49, box 30, Ulaanbaatar, Mongolia, tlf: 00 976 52238, fax 00 976 131 0579).

Efter nogen udvekslinger af fax med Tunga (post til og fra Mongoliet kan være lang tid undervejs), lavede vi en aftale om, at hun ville sørge for en jeep med chauffør i 2½ måneder med mulighed for 5000 km's kørsel inklusiv benzin samt basisproviant til os alle tre. Prisen lød i alt på 30.000 danske kroner. Hertil skulle vi beregne lommepenge, eventuelle hotelovernatninger, leje af heste og supplerende proviant.

Visum og invitation

Den mongolske ambassade i London oplyste os om, at visum til Mongoliet krævede en invitation fra Mongoliet. Tunga er medlem af Mongolsk Dansk Selskab i Mongoliet og fra denne forening modtog vi en invitation til at rejse rundt i landet i den ønskede periode.

Efter fremsendelse af pas, invitation og 14 engelske pund pr. person, modtog vi visum efter kort tid. Der findes tre forskellige kategorier af visa: et diplomatisk, et officielt og et ordinært turist

visum. Vi havde fået et officielt visum uden tidsbegrænsning, fordi vi måske skulle opholde os i landet i mere end tre måneder.

Visaet gav kun ret til indrejse, hvilket indebar, at vi ved udrejse af landet, skulle have et exit-visa på Ministry of Foreign Affairs i Ulaanbaatar. Ambassaden oplyste endvidere, at vi med dette visum frit kunne rejse rundt i landet.

I 1995 fik Mongoliet en konsul i Danmark. Det er Anders Jungersen, c/o UNISCRAP, Fiskerihavnsgade 6, 2450 København SV. Tlf. 3314 8273. Anders Jungersen har oplyst, at han kan udstede visa til Mongoliet på fem minutter ved personlig henvendelse. Man skal medbringe 1 stk. foto, 40 US \$ (eller tilsvarende i danske kroner), skal kunne fremvise hotelreservation, invitation fra Mongoliet eller lignende. Det visa konsulatet i Danmark udsteder er et visa til både indrejse og udrejse.

Rejsetilladelser

Vi mødte Tunga i Ulaanbaatar, hvor vi var blevet tilbudt at bo sammen med hendes familie i deres lejlighed. I hovedstaden skulle vi registreres hos politiet, men til vores overraskelse skulle politiet også udstede en tilladelse, der gav os ret til at opholde os i de provinser, vi skulle besøge.

Senere viste det sig, at vi ved ind- og udrejse af provinserne tillige skulle registreres hos det lokale politi, som beholdt passene, i hvert fald i den tid, vi opholdt os i selve byen. Denne bestemmelse gjaldt i princippet også for mongolerne. I nogle tilfælde skulle vi betale en mindre afgift for at blive registreret ved det lokale politi.

Rejsetidspunkt i forhold til årstid

Det er bedst at rejse i Mongoliet fra midt i juni og ind i september, men hele september og til dels oktober kan også være gode, selv om det begynder at blive koldere. For årsmånederne er helt ind i juni præget af kraftige støvstorme, hvorfor vi blev anbefalet at starte turen fra midten af juni. I de høje bjerge ligger der sne året rundt, hvor vi oplevede snebyger helt hen i slutningen af juni. Efterårets første sne kan forventes i september.

Størstedelen af nedbøren falder om sommeren, det vil sige, at man må forvente regn som i en dansk sommer. Kraftige regnskyl kan til tider give trafikale problemer, så man for eksempel må afvente at vandstanden i floderne falder, hvis der ikke er en bro over. Også stærkt mudrede veje kan give forsinkelser.

Transport

Fra Danmark fløj vi til Beijing, hvor vi opholdt os et par dage inden toget afgik til Ulaanbaatar. Togbilletten var på forhånd bestilt

i Danmark via Penta Travel. Vi skulle blot afhente billetterne på et kontor i Beijing dagen før afrejsen. Trods flere ugentlige flyafgange mellem Beijing og Ulaanbaatar, havde vi valgt toget for at opleve turen gennem blandt andet Gobi Ørkenen. Turen tog ca. 24 timer. Banen udgør en del af den transsibiriske/mongolske jernbane mellem Moskva og Beijing. Fra Ulaanbaatar er der således togforbindelse nordpå til den russiske grænse.

Bortset fra en sidegren til kobberminebyen Erdenet nordvest for Ulaanbaatar, er der ikke andre jernbanestrækninger i Mongoliet.

Indenrigsfly forbinder hovedstaden med alle provinshovedbyer med mindst een ugentlig afgang.

Mellem enkelte af de største byer er der busforbindelse. Mellem de øvrige byer afgår der til tider lastbiler, der medtager passagerer på ladet. Afgangene er alle meget uregelmæssige, så det er næsten en nødvendighed at kunne tale mongolsk eller have tolk for at arrangere transport på denne måde.

For at være så frit stillet som muligt, havde vi valgt at rejse rundt med jeep. I Ulaanbaatar havde Tunga skaffet en splinterny russisk jeep, der kun havde kørt få hundrede kilometer.

Hun havde også fundet en mand, der som lastbilchauffør havde været omtrent overalt i Mongoliet. Han skulle de næste 2½ måned være vores chauffør og hjælper. Skønt han ikke talte engelsk og vi ikke mongolsk, fandt vi alligevel efter kort tid ud af, at kommunikere ved hjælp af diverse ordbøger.

Som chauffør var Beira meget rutineret. Jeepen var der aldrig problemer med. Efterhånden satte vi mere og mere pris på at køre rundt i en ny jeep, fordi vi af og til mødte folk, der havde problemer med deres gamle køretøjer og derfor blev forsinket i op til flere dage. Reservedele er ikke noget man bare lige finder i den nærmeste by. De skal som regel bestilles i hovedstaden og leveres pr. fly.

Udenfor hovedstaden ses ikke mange private biler, og de få der findes, er som regel russiske jeeps som den, vi selv kørte i.

De mongolske veje er som danske markveje eller værre, og derfor er det mest praktisk og til tider kun muligt at komme frem med jeep eller lastbil. Vejenes standard gjorde, at vi i snit kørte 30-40 km/timen.

Brændstof til jeepen var en historie for sig. På grund af den økonomiske situation i Mongoliet, eksisterede der i 1995 en form for rationering med benzinkuponer. Ydermere er der kun ved de større byer muligt at få brændstof. Forsyningerne kan være svingende, men var tilsyneladende meget stabile det år.

(Red: Benzinprisen steg 60% pr 1. september 1996. Det vil give store

En russisk jeep kan næsten kører overalt. Her havde den for lidt fart på gennem højmosen. Foto: RGilbeRG, juli 1996.

ændringer i mongolernes økonomiske liv).

Afstanden mellem de større byer er ofte mange hundrede kilometer. Derfor medbragte vi 3 reservedunke med 20 liter benzin i hver som gardering.

Den lokale transport foregår i stor udstrækning til hest for både mænd, kvinder og børn, men mange har også motorcykel.

Når nomaderne flytter foregår det med kærre trukket af kvæg eller yak-okser, på kameler eller i nogle tilfælde med lastbil.

Penge

Som rejsevaluta havde vi US-\$ i kontanter til alle udgifter i Mongoliet. Visakort/Mastercard og rejsechecks medbragte vi uden at have forventninger om, at de kunne anvendes udenfor Mongoliets hovedstad. I statsbanken i Ulaanbaatar kunne vi ikke gøre brug af hverken rejsechecks eller plastikkort, kun på byens største hoteller modtog de disse.

I Ulaanbaatar vekslede vi tilsammen 700 US-\$ til togrog (T), hvilket gav os pengesedler som 3 tykke telefonbøger, idet vi ved vekslingen havde prioriteret mindre sedler. Beløbet var nok til at dække udgifterne til rundrejsen, som ikke var præget af "fråds" eller større indkøb.

Vi havde medbragt en del US-dollar i små sedler, fordi vi troede, at mongolerne måske ville foretrække betaling i denne valuta, hvilket ikke var tilfældet. Selvom vi ofte fik oplyst priser i US-\$, kunne vi altid betale i togrog, med mindre vi befandt os i en dollarbutik eller restaurant i Ulaanbaatar.

Proviant

I hovedstaden indkøbte Tunga en hel del fødevarer som skulle række til os alle tre i de næste 2½

måned. Provianten bestod af 100 kg hvedemel, 20 kg sukker, 50 kg ris, 5 kg tørret fårekød, 10 kg mel og gryn af forskellig slags, 5 kg spaghetti, pulvermælk, madolie, kinesisk blokthe, pottes og pander, en benzindrevet primus med mere.

Derudover indkøbte vi selv en del supplerende fødevarer som skulle give mulighed for lidt afveksling i kosten, for eksempel hvidløg, marmelade, nødder og rosiner, tyrkisk kaffe, posethe, lidt konserves, toiletpapir, pulver suppe med mere. Som et kuriosum kan nævnes, at vi fra Danmark medbragte 3 kg mysli samt mælkepulver; beregnet til vandreture.

Det viste sig, at de fleste af de indkøbte ting, også kunne handles i provinsbyerne, omend i visse tilfælde til en lidt højere pris.

I provins-centrene var der ofte mulighed for at købe måltider på hoteller og folkekøkkener. Fælles for begge steder var, at maden var meget enkel, for eksempel ris med kødsovs eller fårekødssuppe med lidt kartofler og løg, hvis man var heldig.

Nomaderne producerer om sommeren en lang række velsmagende mælkeprodukter: oste, bløde såvel som tørre og meget hårde, yoghurt, smør og en slags cremet

blanding af fløde og smør ("orom"). Nogle gange gjorde vi stop ved en ger for at handle lidt blød ost, mælk til the og den meget gode og velsmagende "orom", som vi blev nærmest afhængige af.

Mongolerne spiser meget kød og mange mælkeprodukter, lidt brød (og "pasta" til suppen), næsten ingen grøntsager og frugt, bortset fra lidt bær. Opfattelsen i landet er, at et måltid uden kød ikke er rigtig mad. En vegetar vil ikke få det let i Mongoliet!

Et almindeligt hverdagsmåltid består af fåre-kødstykker, som koges i vand tilsat salt, hvorefter pastastrimler, fremstillet af mel og vand, tilsættes de sidste få minutter. Til slut har retten en suppeagtig konsistens. Et sådan måltid er velsmagende og enkelt at tilberede, når man kun har en gryde at kokkererer i. Derfor lavede vi oftest tilsvarende retter selv.

I de fleste provinsbyer lykkedes det os at købe hvedebrød og et par gange fik vi nomade-koner til at bage brød af vores medbragte mel. Det var vi meget taknemmelige over.

Derudover lærte Beira os at lave de specielle mongolske brød, der kan minde lidt om pitabrød. Dejen består af mel, vand, lidt

salt, lidt olie; og steges i godt med olie på en lille pande.

Vand

I jeepen medbragte vi en 20-liters plastik-dunk til at have drikkevand i. Overalt i Mongoliet uden for byerne tog vi vand fra floder eller mindre vandløb. Det meste af vandet blev kogt i forbindelse med madlavning eller til te, medens vi altid tilsatte det egentlige drikkevand opløst jod, der slår både bakterier og blandt andet amøben *gardia* ihjel. Med disse få forholdsregler undgik vi sygdomme og mavekneb på hele turen.

I bjergområder drak vi dog flodvandet direkte, når der var ingen eller kun lille menneskelig aktivitet opstrøms. Ved kildevæld drak vi også altid vandet uden rensning.

Det er en stor fornøjelse og en speciel oplevelse sådan at kunne få dækket sit væskebehov ved frisk koldt bjergvand, især når man har drukket jod-behandlet vand gennem en længere periode.

Kortmateriale

Som oversigtskort kan man i Danmark købe Kümmerly + Freys kort over Kina i 1:5.000.000, som også omfatter Mongoliet. Det giver et helt overordnet indtryk af bjergkæder, floder, søer, større byer og veje.

I Ulaanbaatar anskaffede vi kort i 1:3.000.000 over Mongoliet, som generelt var mere detaljeret. Skal man planlægge en rundtur i landet, er dette kort absolut til god hjælp, idet vejene i langt højere grad er ajourført. Kortet kan fås med enten engelsk eller mongolsk tekst.

Også særskilte kort over de enkelte aimags var til salg i hovedstaden. Målestokken er svingende fra 1:1.000.000 til 1:1.500.000.

Kortene giver et bedre indtryk af højdeforhold og floder. Også disse kort fås med engelsk tekst.

De mest detaljerede kort der overhovedet findes, er amerikanske flynavigationskort (Tactical Pilotage Chart) i 1:500.000. De giver et fortræffeligt billede af højdeforhold, der angives med en ækvidistance på 500 fod. I mangel af bedre er kortene helt uundværlige ved planlægning af ture til fods. Der er dog grund til at være opmærksom på, at vejforløb og byplaceringer er meget mangelfuld og i visse tilfælde helt misvisende. Ca. 14 kort dækker hele Mongoliet og kan for omkring 170 kr. pr. styk fås gennem Nordisk Boghandel i København.

Sproget

På forhånd kunne vi ikke et ord mongolsk, og efter 3 måneder i landet, måtte vi konstatere, at vores aktive ordforråd begrænsede sig til høflighedsfraser samt et ret begrænset antal gloser. Vi havde faktisk forventet at lære mere af det mongolske sprog, men ordene er lange, udtalen svær og ordstillingerne anderledes.

I hovedstaden var vi heldige at falde over to ordbøger på henholdsvis mongolsk/engelsk og engelsk/mongolsk, som viste sig at blive helt uvurderlige.

I "Lonely Planets" palør-afsnit var der tillige god hjælp at hente i forhold til nyttige hverdags-sætninger. Lonely Planet har nu også udgivet en særskilt lille mongolsk palør-bog.

Trods de begrænsede muligheder for verbal kommunikation, overraskede det os lidt, at vi alligevel kunne kommunikere og få en rimelig kontakt til de mennesker, vi mødte undervejs. Det skyldes ikke mindst mongolernes store imødekommenhed, nysger-

righed og evne til at opfatte uden ord.

Gaver

Vi havde på forhånd forstået, at det er helt almindeligt, at man giver gaver, når man besøger folk i Mongoliet. Vi havde købt gaver i både Danmark og i Ulaanbaatar: Cigaretter, vodka, lommeknive, hårspænder, tørklæder, karameller, blyanter, kuglepenne, lightere, sæbe, fiskegrej og så videre.

Nogle af de medbragte fødevarer brugte vi til tider også som gaver, fortrinsvis sukker, ris og mel.

Det afhang af situationen hvilke gaver vi gav. Hvis vi kunne se, at familien var fattig, valgte vi ofte at give fødevarer i stedet for mere unødvendige ting som hårspænder og lignende. Desuden er det tilsyneladende sædvane, at hvis man modtager en gave i form af mad i for eksempel en skål, så leveres den tilbage fyldt op med eksempelvis mel.

Vi gjorde os stor umage med at finde de rette gaver til den enkelte situation og til samtlige familiemedlemmer. Når besøget var ved at være til ende, sad vi ofte og småhviskede om, hvem der skulle have hvad, og hvem af os, som skulle overrække gaverne. Det faldt naturligt at Lene gav til kvinder og børn og Andreas til mændene. Gaverne overrakte vi med en lille, lettere højtidelig tale, ofte på dansk. Mongolerne forstod tilsyneladende godt meningen.

Generelt overraskede det os at Mongoliet i den grad var gavernes land. Det svandt hurtigt i gaveforsyningen. Vi måtte derfor supplere gaveposen i hver større by, vi kom igennem.

Logi

I hovedstaden findes hoteller af enhver standard og prisklasse. De helt enkle hoteller med bad og toi-

let på gangen koster ca. 5-10 US \$ pr. person pr. nat. Her er der ofte muligt at købe et meget enkelt mongolske måltid.

På større hoteller og restauranter serveres der mere vestlig præget mad. De findes næsten kun i hovedstaden.

I provinsbyerne er der ikke mange valgmuligheder, der er ofte(st) kun eet hotel. Tit var det statsdrevne hoteller med en betjening med andre normer for service end vi er vant til. Hotellernes standard lå i den laveste ende med ret enkle værelser og afhængig af pris kunne man få adgang til bruser, dog aldrig med varmt vand. På gang-toiletterne kunne vi konstatere, at man i hvert fald ikke lider af rengøringsvanvid.

I forhold til standarden og i forhold til prisniveauet i Ulaanbaatar, var prisen uforholdsmæssig høj for udlændinge. Vi skulle officielt betale 3 gange så meget som mongolerne. På grund af den manglende konkurrence var denne pris ikke til synderlig diskussion.

På hotellerne kunne man altid få mad, den traditionelle mongolske mad, undtagen om søndagen, hvor alting var lukket. I de situationer tændte vi selv op i primussen på gulvet i værelset eller ude i det fri ved en flod.

Efterhånden prioriterede vi så vidt muligt at tilbringe tiden udenfor byerne, hvor lejligheden ved en brusende flod med klart vand og højt til loftet forekom mere tiltrækkende. Langt de fleste overnatninger tilbragte vi i vores lille medbragte sommertelt, som klarede det mongolske vejrlig fint.

I Mongoliet kan man frit campere, hvor man vil. Slår man lejr i nærheden af en ger, er det dog høfligt først at spørge om lov.

Beira foretrak, som det er sædvane for en chauffør i Mongoliet, at sove i jeepen. Dette skyl-

des formentlig hans ansvarlighed for køretøj og indhold, der nødigt skulle friste svage sjæle.

Nationalparker

Det er ikke nyt for mongoler at give nogle afgrænsede landområder en særlig status. I overensstemmelse med deres buddhistiske livssyn, har nogle bjerge og de nærmeste omgivelser således fra gammel tid været betragtet som særlige hellige. Denne status har påvirket brugen af områderne, med for eksempel forbud mod skovhugst, jagt og lignende.

Idag er der udpeget 26 beskyttede områder eller nationalparker, der tilsammen dækker ca. 8 % af Mongoliets samlede areal. Vi besøgte 6 af disse områder.

Den lokale administration eller egentlige parkfolk opkræver gebyrer og kontrollerer, at regler bliver overholdt. Vi blev overrasket over deres forventninger til gebyrets størrelse. Det er vores indtryk, at gebyr og regler primært er gældende overfor udenlandske turister og justeres efter mulighederne for at lave en god "forretning". Vi blev således ofte afkrævet op til 25 US \$ pr. døgn pr. person alene for ophold i området. Prisen kunne forhandles, og det lykkedes altid at nå til enighed om et mere rimeligt niveau.

Det er helt rimeligt, at man som besøgende bidrager til nationalparkernes drift og beskyttelsen af naturen. Vi håber, at mongolerne med tiden får indført et system, som gør det muligt allerede i hovedstaden at få information om parkerne, herunder gebyrstørrelse. Et "Nationalpark-pas" til salg kunne være en mulighed.

Der findes sjældent trykte oplysninger om områdernes indhold eller tilgængelighed. Områderne er typisk ubeboede eller tyndt befolkede. Der findes ingen afmærkede

stier, opstillede detailkort, indkøbs- eller overnatningsmuligheder. Man må derfor forberede sig på helt at være på egen hånd, hvilket kun gør eventyret mere spændende. Vi havde nogle af de bedste naturoplevelser i de beskyttede områder og naturparker.

Trekkingture

Vi forberedte os til trekkingturene i Mongoliet på samme måde, som vi ville have gjort til en tur i Skandinavien. Det vil sige, vi medbragte selv alt mad, telt, kogegrej og så videre. Vore vandrerure foregik oftest i ubeboede nationalparker.

På grund af sprogbarrieren, var det vanskelig at få detaljerede oplysninger fra parkfolkene om for eksempel mulige vandreruter. Selvom vi enkle gange fik nogle oplysninger, lyttede vi alligevel ikke for meget til dem. Dels undre mongolerne sig og er meget uforstående overfor folk, der med en snes kilo på ryggen vil gå rundt i bjergene, dels tror de ikke turister vil kunne tage vare på sig selv ude i naturen. Det er vores erfaring, at mongoler, i den bedste mening, ofte vil fraråde ture, som vi ikke vil opfatte som noget problem.

De mest detaljerede kort man kan anskaffe sig over Mongoliet er med terrænkoter af typen fly-navigationskort i målestok 1: 500.000. Vi planlagde ruten ud fra disse kort og med en sådan målestok, var der kun begrænsede muligheder for at vurdere rutens gennemfærlighed. Især spørgsmål som vandtilgængelighed, om det var muligt at passere de forskellige pas og turens varighed, udgjorde usikkerhedsmomenter.

De "vilde og farlige" dyr så vi ikke nogen af, og det er vores generelle indtryk, at man om sommeren trygt kan færdes hvor som helst i Mongoliet.

Ridetur

Vi havde på forhånd aftalt, at Beira skulle være behjælpelig med at finde heste, som vi undervejs kunne leje til kortere eller længere ture. At leje heste viste sig imidlertid at være mere vanskeligt end forventet.

Først og fremmest følte Beira et stort ansvar for, at vi kom helskindet tilbage til hovedstaden. Hans tiltro til vores rideevner var ret begrænsede. Generelt var han derfor ikke meget for at arrangere hesteture.

En anden grund var måske, at vi for det meste var i områder, hvor der sjældent kom ride-interesserede turister og derfor ingen tradition for heste-udlejning. Derudover spiller det nok også en rolle, at selvom der er mange heste, er det kun de færreste, der er rimelig ride-vante. Og disse heste bruger mongolerne selv til daglig.

Endelig er det vores opfattelse, at mongolerne af forskellige årsager ikke umiddelbart er interesseret i at leje heste ud til fremmede. Det kan måske skyldes bekymring for, at der sker noget med ridehestene eller at rytterne skulle komme galt afsted. Ville vi leje vores egen bil ud til en fremmed?

Selvom der er et par millioner heste i Mongoliet, er der altså ikke så mange egentlige rideheste, som fremmede kan forvente at benytte.

Om rideudstyret skal gøres en enkelt bemærkning. Den traditionelle mongolske sadel er lavet af træ og siderne er udsmykket med metalknapper. Den hårde sadel og de fremhævede sadelknapper gjorde bagdel og inderlår mere end ømme efter kort tids ridt.

Sadler af russisk model minder mere om de vestlige, og findes også udbredt i landet. Vi søgte altid efter heste med de russiske sadler, men når det ikke var muligt, på-

spændte vi en frakke eller tæppe udenpå den mongolske sadel.

Besøg i ger

På vores rejse i Mongoliet besøgte vi adskillige familier i deres ger; det var en lige stor oplevelse hver gang, som i få ord kan beskrives med gæstfrihed, højtidelig atmosfære og fredfyldt stemning.

Når man nærmer sig en ger bør man respektere en usynlig ca. 200 meter zone omkring en ger. Kommer man indenfor denne zone begynder hundene at gø. Man forholder sig afventende, indtil beboerne kommer ud og vinker en nærmere og holder hundene i ro. Når hundene har forstået, at man er ven og ikke fjende, kan man frit færdes omkring geren, uden hundene reagerer.

Et ger-besøg er lidt af en rituel handling, hvor værtsfolk og gæsterne hver især opfører sig på bestemte måder. Som gæst bliver man vist over i venstre side af geren. Der bydes på frisklavet mongolsk té med brød og ost eller andre mælkeprodukter. Giveren rækker for eksempel téen over med højre hånd understøttet ved albuen af venstre hånd og på lignende måde modtager man det rakte.

Under måltidet udveksles nyheder og oplysninger om familiens ve og vel, hvordan det går med dyrene, om årets gang og betydning for familien. Vi havde i den forbindelse stor nytte af nogle medbragte familiebilleder fra Danmark og et lille verdenskort.

Det er desuden en tradition, som dog ikke er så udbredt længere, at mænd udveksler eller byder snus af små flasker. Hvis man ikke ønsker at snuse, kan man blot nøjes med at dufte til flasken, hvorefter man rækker den tilbage til ejermanden. Vi havde ingen snus, men da de fleste mongoler

er storrygere, var det populært at byde cigaretter.

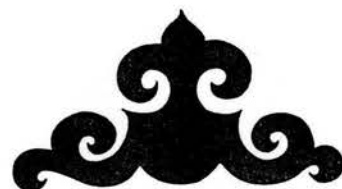
Det vil altid vække opmærksomhed, at man som fremmed besøger en ger, og børn og naboer vil tit strømme til. En ger kan således hurtigt blive fyldt med mennesker, men det fascinerende er, at den fredelige stemning ikke forstyrres heraf.

Ved et gerbesøg af længere tids varighed er det ikke uhøfligt, at man ind imellem er lidt indadvendt og slapper af fra snakken, hvilket gælder både gæster og værter. Efter en vis tid vil værterne fortsætte dagens gøremål, og man bliver i højere grad overladt til sig selv.

Som en ufravigelig del af besøget og som tak for gæstfriheden giver man gaver, når man skal til at videre. Vi gjorde os umage for at afpasse gavernes størrelse og type til besøgets omfang og familiens behov. Nogle gange fik vi også noget ost som gave, men det var nok for at udligne, hvis vores gave havde været lidt for stor. I enkelte tilfælde modtog vi et symbolske penge-beløb til den videre rejse.

Alt i alt synes vi, at rejsens oplevelser stod rigeligt mål med forberedelsernes omfang. Vi håber der igen bliver mulighed for at besøge dette land med de unikke landskaber og den imødekommende og gæstfrie befolkning. ☺

Lene Holm
Andreas Dalgas Andreasen

Drømmen

OM EN BEDRE VERDEN

KAP. XVII

Pigen, der fandt Melodien

UDVIKLINGEN havde medført, at jeg havde opgivet Tanken om at vende tilbage til Zobelsletten og Igagaarden. I Stedet vilde jeg opsøge den gamle Tids sidste Repræsentanter i deres bortgemte Lejre og forsøge at faa Part i den Viden, de havde i Behold.

I Selskab med min bedste Mongol-Ven red jeg mod Syd, ud af det sovjet-regerede Nord-Mongoliet og ind i Gobi-ørkenens Ingenmandsland. Der var langt mellem Lejrene derude mellem Sanddynerne, og vi maatte efter kort Tids Forløb udveksle vore udmattede Heste med friske Ridekameler. I de fleste af de Lejre, hvor vi drog ind, havde man aldrig før set en hvid Mand, og det var kun sjældent, vi mødte Folk, der havde hørt om den Udvikling, der i den sidste Tid var sket i Landet mod Nord.

Vi blev gæstfrit modtaget overalt, hvor vi kom frem, og alle Vegne mødte jeg det lykkelige Smils uvurderlige Gave. Jeg skrev og skrev og hamrede Indtryk efter Indtryk fast i min begærlige Hjerne. Urets hastende Viser gik i Staa, og jeg regnede Tiden i Sol-opgange og Maaner.

* * *

AFTEN efter Aften sad jeg tryllebundet ved disse Ørkennomaders Lejrbaal og oplevede hele den straalende Verden, som de med sprudlende Fantasi fremmanede for mit indre Blik. Jeg lærte mig at høre med deres Øren og at se Begivenhederne med deres Øjne, jeg lærte at tænke deres Tanker og føle med deres Hjerter.

Da Haslund-Christensen havde opgivet Drømmen om Igagaarden, drømte han en ny Drøm: Han vilde opsøge de sidste Repræsentanter for den gamle mongolske Kultur i deres ensomt beliggende Lejre og

Tillflugtssteder. — Han vilde forsøge at vinde deres Tillid og Fortrolighed for paa den Maade at samle sig Viden om de svundne Tider. — Om Natten laa han vaagen og lyttede efter Karavaneklokkerne, og deres Klang kaldte ud til nye Oplevelser og til en ny og nyttig Livsgerning

Naar jeg fortalte dem om de Ulykker, der havde ramt deres Brødre Nord for Ørkenen, blev de stille og sørgmodige og sad længe tavse som for at forsøge paa at bringe mine revolutionerende Nyheder i Overensstemmelse med deres eget konservative Livssyn. Det endte altid med, at de fortalte mig om en Khan langt borte i Vest. Han boede saa fjernt og var saa mægtig, at ingen fremmed Magt kunde gøre sig gældende i hans Rige, og at ingen Indblanding udefra vilde have nogen Mulighed for at røkke hans Trone. Derude var alt som i Fædrenes Tid, og der vilde Fortid aldrig ophøre at være Nutid.

Men naar jeg spurgte dem nærmere ud om denne stormægtige Khan og bad dem fortælle mig, hvor han havde sine Teltplæe, blev de vage i deres Forklaringer. Han boede langt borte i Vest.

De pegede med upræcise Haandbevægelser og sagde, at han boede langt, langt paa den anden Side af „det vestlige Hav“ — og det vil sige Gobiørkenen. Der var ingen, der havde været der, og ingen, der havde set ham, men alle opmuntrede de mig til at opsøge ham, og de forsikrede mig, at min Mission sikkert vilde lykkes.

Da Mongolernes 12. Maaned oprandt, blev det bidende koldt i Ørkenen, og da jeg omtrent samtidigt havde fyldt hele mit Papirforraad med Notater og Forklaringer, blev jeg enig med mig selv om, at det var Tid til at ride Syd paa for at skaffe ny Udrustning. Naar det atter blev Foraar, vilde jeg styre mine Kameler mod Vest og ikke standse, før jeg var naaet frem til den „vestlige Khans“ fjerne Rige.

* * *

FRA Gobiørkenen naaede jeg ind paa Øret-Mongolernes Stepper og derfra er der ikke langt til den store kinesiske Mur, der danner Grænsen mod Kina. Efter nogle Dages Ridetur kunde jeg fra et Pas se Røgen fra de første kinesiske Skorstene sno sig mod Himlen som et Løfte om Varme, Mad Renlighed og meget andet, som jeg længtes efter, og før Solnedgang red jeg gennem Ta-tung Fu's massive Mure. Jeg satte Kursen direkte mod en Tobaksbod, der tilhørte min gamle Ven Chiang, og der blev stor Gensynsglæde. Chiangs mindste Butiksdreng tog sig af mine udslidte Dyr, og saa snart jeg havde set, at de var i gode Hænder, gik jeg med min gamle Ven og Vært ind i Høj-

Af HENNING HASLUND-CHRISTENSEN

tidsrummets Varme, hvor jeg blev trakteret med et Utal af Lækkerier.

Om Aftenen sad vi som Regel med en duftende, skoldhed Kop Te og en velstoppet Pibe, og før eller siden faldt Talen altid paa det store Land mod Nord. Chiang havde selv som Kræmmer vendt rejst rundt mellem Nomadernes Lejre, og han elskede at fortælle om den Tid. Han havde besøgt større Dele af Centralasien end nogen anden af mine Bekendte, og han havde tjent sig mangen god, blank Sølvdaler.

Jeg fortalte Chiang om alle de Rygter, jeg havde mødt, om det mægtige Mongolrige i det fjerne Vest, og jeg forelagde ham mine Planer om at drage ud og søge efter den store Khan i det mystiske Rige. Men paa dette Punkt mødte jeg ingen Forstaaelse eller Opmuntring hos min kinesiske Ven. Han havde paa sine lange Rejser aldrig hørt om et saadant Rige, og følgelig mente han, at det ikke kunde eksistere. Og dermed var den Sag udebatteret for hans Vedkommende.

Hesten og Strenginstrumentet - to af Mongolernes mest uadskillelige Venner

JEG gav imidlertid ikke fortabt. Naar jeg ikke kunde faa nye og nyttige Oplysninger fra Chiang selv, haabede jeg at kunne faa dem i hans Bod, der var den ideale Nyheds-Central. Nogle faa Dagsrejser Syd for Ta-tung Fu ligger der et stort buddhistisk Kloster, som i Aarhundreder har været et af Mongolernes fornemste Valfartssteder. Alle de Pilegrimme, som kommer fra Centralasiens forskellige Egne, maa for at naa til Klosteret passere gennem Ta-tung Fu. De kom i smaa og store Skarer og drog alle forbi Chiangs Bod. Der var grinende Pilegrimme fra det fjerne Tibet, skindklædte Buriatjægere fra Baikalens Strande, raceprægede Krigertyper fra Khorchin-Stammen og juvelprydede Nomader. Jeg havde givet alle Chiangs Butikssvende Besked om at varsko mig, saa snart der var en ny Skare Pilegrimme i Anmarch, og hvis det var et Hold, der saa ud til at komme langvejs fra, inviterede jeg dem indenfor til en Kop Te for at faa Lejlighed til at fritte dem ud.

Ingen af alle de mange Pilegrimme, jeg mødte, havde nogen Sinde besøgt det mystiske Mongolrige i Vest eller set dets mægtige Hersker med deres egne Øjne, men mange af dem kom med Oplysninger, der bekræftede de mange Rygter, jeg tidligere havde mødt. Og adskillige af dem havde truffet Folk fra Ydre-Mongoliet, der var paa Flugt for Sovjetvældet og som ilede mod Vest for at finde det Rige, hvor de sande Mongoler-Traditioner endnu blev holdt i Hævd.

Og de Pilegrimme, som kom fra Lamaismens hellige Stad i Tibet, fortalte, at de havde truffet sammen med andre Pilegrimme, der tilhørte den fjerne Mongolstamme. De kaldte sig Torguter, disse Folk fra det fjerne Land, og deres Hersker var den mægtige Torgut Khan. De boede saa langt væk, at der gik et helt Aar til en Pilegrimsrejse fra deres hjemlige Stepper til den hellige By. Disse Torguter havde fortalt, at deres Land laa nordud regnet fra Lhasa, og de havde berettet, at deres Domæner var helt omkransede af Folk af fremmed Race og med en fremmed Religion.

Gamle Chiang forstod slet ikke min store Interesse for alle disse Beretninger om de fjerne Torguter og deres Khan, og han blev ved med at paastaa, at naar han aldrig paa sine lange Rejser havde truffet Torguter eller blot hørt Tale om dem og deres Khan, maatte det hele absolut være fri Fantasi.

MEN som bekendt lokker det uvisse ofte mest — der ligger tit en større Glæde i Haabet end i Haabets Opfyldelse. Og en skønne Dag besluttede jeg, at jeg vilde sætte Kursen mod Vest, saa snart mine Heste havde redt sig op igen. Jeg vilde drage langt, langt mod Vest, til jeg naaede til den mægtige Torgut Khan — den sidste Arvtager af Chenggis Khans navnkundige Stepperige.

Jeg drømte liflige Drømme om en Mongolstamme, der endnu holdt sine Traditioner i Ære og som havde bevaret sin oprindelige Frihed. Blandt dem vilde jeg leve som en Nomade mellem Nomader. Ved deres Lejrbaal vilde jeg sidde og lytte til alt det meget, de gamle havde at berette. Og Stor-Khanen selv skulde blive min Ven.

DET blev Foraar. Man kunde mærke det paa Luften. Alle Længsler fik Vinger. Opbrudstimen nærmede sig med hastige Skridt.

En Dag modtog jeg et Telegram fra gamle Hertug Larsson, som meddelte mig, at han vilde komme til Ta-tung Fu i nær Fremtid, og at jeg skulde holde mig klar til Langfærd. Det betød, at Larsson igen var paa Krigsstien, og jeg gav mig til at fundere paa, hvilket Eventyr der mon skjulte sig bag hans lakoniske Meddelelse om „Langfærd“.

Det kunde ikke være mod Nord eller mod Øst, for i de Retninger kunde man ikke færdes ret langt uden at komme ind paa Territorier, der var under Sovjetkontrol, og det havde Larsson næppe større Lyst til. Det maatte altsaa være en Langfærd mod Vest. Lars-

son havde i Tankerne, og jeg havde paa Fornemmelsen, at Guderne tilsmilede mit eget, inderlige Ønske.

EN Dag kom Larsson, og han medbragte en stor Nyhed. Sven Hedin var kommet til Peking for at starte en stor, videnskabelig Ekspedition til Centralasien. Og den berømte Svensker vilde have mig med som sin Rejsefælle.

Jeg spurgte Hertug Larsson, hvilke Regioner Ekspeditionen skulde gennemrejse, og fik det Svar, at Rejsen skulde gaa mod Vest — saa langt man kunde komme. Jeg slog til, inden jeg endnu havde hørt en eneste af Forslagets Betingelser, for jeg havde jo netop det sidste halve Aar gaaet og lagt Planer for den selvsamme Rute.

DEN næste Dag tog jeg med Larsson til Peking, hvor jeg mødte den store Asiensforsker, som jeg havde hørt saa meget om, men aldrig tidligere truffet personlig. Jeg syntes dog, jeg kendte ham, for jeg havde læst alle hans Bøger.

I de følgende Uger blev der smedet gevaldige Planer og indkøbt enorme Forraad. Det var et stort Stykke Arbejde, for Ekspeditionen skulde bestaa af 27 Videnskabsmænd og 70 indfødte Karavanefolk, og den indkøbte Forplejning skulde strække til for en Periode af tre Aar.

Jernbaneladning efter Jernbaneladning blev sendt til den mongolske Grænse, hvor den blev ompakket i Karavanelaster. Den sidste Transport bestod af Mad og Udrustning for ialt 20.000 Dollars. Den afgik fra Tientsin i Begyndelsen af Marts.

Paa Grund af forskellige Trafikvanskeligheder maatte det sendrægtige Godstog gøre et helt Døgn Ophold i Peking, og jeg benyttede Lejligheden til at køre rundt og aflægge Afskedsvisitter hos Venner og Bekendte. Det er imidlertid et trælsomt Arbejde, og da jeg efter nogle Timers Forløb pas-

serede en Musikhandel, lod jeg den svedende Rickshaw-Kuli gøre Holdt, saa vi begge kunde trække Vejret. Han fik sig en Vandmelon, og jeg gik ind i Musikhandelen for at undersøge, om der mellem de sidst ankomne Grammo-fonplader skulde være en eller anden, der kunde anses for værdig til at supplere Ekspeditionens Musik-Repertoire. Jeg fandt ikke nogen. Der var Jazz-Plader nok, men deres skingrende Musik vilde kun have fremkaldt Disharmoni i den store, stille Ørken.

Jeg udtrykte min Misforståelse med det, jeg hidtil havde hørt, og paalagde den lille Frøken, der ekspederede mig, at lægge hele sin Sjæl i den Opgave at finde mig en Melodi, der egnede sig som Stimulans for Mænd, der i Aarevis skulde trampe omkring ad ukendte Stier i de store Ørkener, fjernt fra Hjem og Venner, Hustruer og Kærester. En Melodi for Mænd, der skulde kæmpe mod Sult, Tørst og allehaande Farer. Det skulde være en Melodi, der kunde give dem Kraft paa Vejen, styrke deres Længsel mod det, som ventede ved Maalet, og som samtidig skulde harmonere med Skønheden i den store Natur, i hvis Favn de snart skulde kaste sig. Og jeg fortalte hende, at hvis hun kunde skaffe mig den rigtige Melodi, vilde en Snes hvide Mænds Taknemmelighed søge hende Dag efter Dag og lyse for hende i den lille, mørke Butik.

Den lille Ekspeditrice blev varm af Hjælpssomhed. Hun søgte oppe og nede, men det viste sig umuligt at finde den Melodi, jeg saa indtrængende ønskede at kunne tage med. Men medens jeg ventede, opdagede jeg, at Pigen var sød. Og da jeg et Kvarter senere forlod den lille Butik, havde jeg ganske vist ikke faaet den søgte Melodi, men hendes Livshistorie i Bytte.

Senere skulde det vise sig, at jeg fik Melodien i Tilgift.

★ ★ ★

HUN var Halvblod, og enhver, der har opholdt sig i Østen, véd, hvor karrigt Solen skinner paa den Slags Folk. Hendes Fader var en blond Soldat, der havde gjort Tjeneste i den tyske Legationsgarde i Peking. Hendes Mor var Kineser. Engang for længe siden havde der raadet Familielykke i det lille Hjem, men den havde kun varet kort. Den hvide Soldat var blevet hjemsendt til sit fjerne Fædreland. Afskeden havde været vemodig, men samtidig fuld af Løfter om snart Gen-syn. Men der blev aldrig noget Gen-syn. Og da den lille Kineserfamilie henvendte sig til Legationen og bad om Oplysninger, fik den blot den Besked, at det fjerne Land laa i Krig, og at dets Soldater havde andet at tænke paa end kinesiske Fruer og „half-cast“-Børn.

★ ★ ★

DEN næste Morgen var jeg tidligt paa Stationen og nød en sidste Stund mellem Venner, der var kommet for at tage Afsked og ønske Lykke paa Rejsen. Saa fløjtede Lokomotivet, og jeg sprang om Bord.

Toget havde lige sat sig i Bevægelse, og jeg stod i Vinduet for at vinke til Vennerne paa Perronen. Pludselig fik jeg Øje paa en lille Kvindeskikkelse,

Henning Haslund-Christensen
sammen med to af sine mon-
golske Venner

der forsøgte at bane sig Vej hen imod mig. Det var hende — Ekspeditricen. — Jeg har fundet den! raabte hun, jeg har fundet den Melodi, som De og Deres hvide Mænd skal have med paa den store Rejse!

Toget satte Farten op, men den lille Butiksfrøken løb godt. Jeg hængte mig ved Tæerne ud af Kupévinduet og naaede lige at faa fat i den flade Pakke, hun forpustet rakte op imod mig. Jeg var baade rørt og glad!

★ ★ ★

SENERE mindedes jeg ofte den lille Episode, for det viste sig, at hun havde haft Ret. Den lille Melodi blev virkelig Ekspeditionens Slagsang. Dens æggende Toner opmuntrede tit og ofte trætte Vandringsmænd paa de tunge Ørkenmarcher. Og den spredte Glæde ved mange natlige Lejrbaal.

Men alt det tænkte jeg ikke paa, da hun rakte mig Pakken. Da rummede mit Hoved ikke stort andet end mange og indviklede Beregninger over, hvor mange Kameler jeg mon skulde købe for at fragte Ekspeditionens Tros den lange Vej mod Vest.

Eftertryk — ogsaa i Uddrag — forbudt.

LÆS I MORGEN:

Mødet med den levende Buddha

Kender du mongolske genstande. Her kommer svarene på opgave 9-11 fra Ger(17).

OPGAVE 9: svar

Dette er en dobbelttromme, en såkaldt "hovedskalstromme". Denne er dog af træ. Den slags trommer bruges ved religiøse ritualer inden for buddhismen. Tommel- og pegefinger holder om trommens smalle centrum, mens resten af håndens fingre griber om det nedhængende bånd. Ved at dreje i håndledet før man de 2 kulger, der hænger i hver sin snor, til at springe fra det ene tromme skind til det andet. På den måde spiller man på trommen.

OPGAVE 10: svar

Denne kande (R.I-42) købte Haslund i 1938 fra en Khalkha-mongol fra Ydre Mongoli, da han besøgte Indre Mongoli. Kobberkanden bruges til at smelte smør i. Dette refineret smør bruges som olie til at brænde i offerlamperne på alteret.

OPGAVE 11: svar

Instrumentet bruges til at destillere gæret hoppemælk til mælkevodka. Den gærede hoppemælk fyldes i gryden over ildstedet. Ovenpå anbringes en tønde, hvis bund består af et "vaskefad" med koldt vand i. Under det hænger en lille beholder. Når man varmer den gærede hestemælk, vil alkoholen fordampe først, fordi alkohol har et lavere kogepunkt end vand og mælk. Alkohol-dampene rammer det kolde loft og fortættes igen til væske og drypper ned i den indvendige beholder. På den måde kan man få gæret hoppemælk med 2% alkohol til at blive mælkevodka med 30%-40% alkohol i.

Kender du mongolske genstande (5)

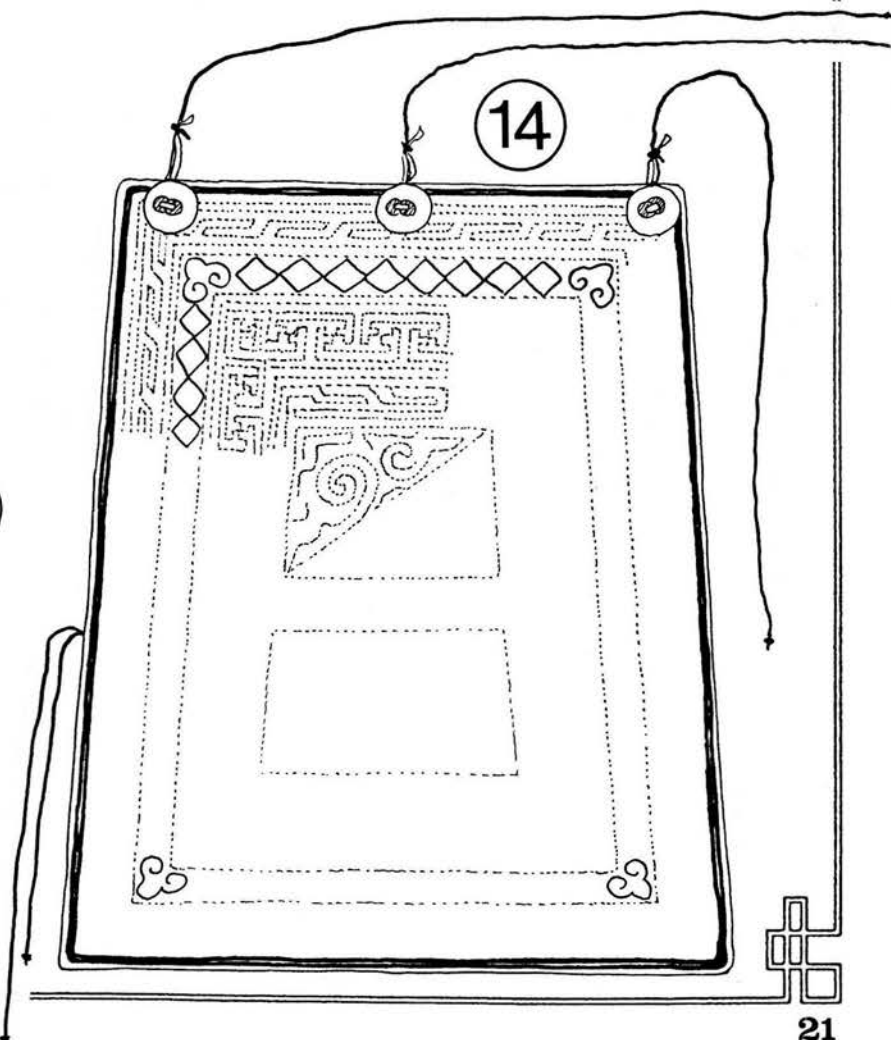
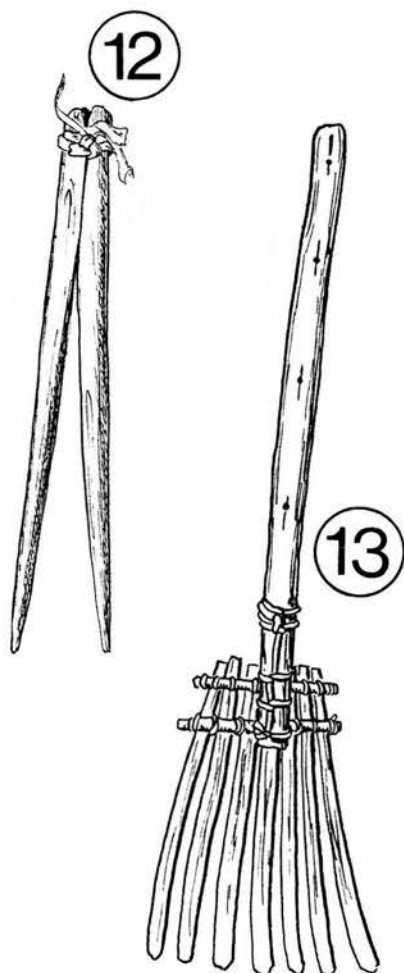

OPGAVE 12: spørgsmål
Dette redskab (sabar; R.XII-255) er 95 cm langt. Det stammer fra Chakhar-mongolerne. Hvad bruges det til?

OPGAVE 13: spørgsmål
Dette redskab (sabselak; R.XII-175) er 44 cm langt. Det stammer fra Chakhar-mongolerne. Hvad bruges det til?

OPGAVE 14: spørgsmål
Denne genstand (R.XII-175m) er 90 cm bred foroven og 116 cm bred forneden. Den er 76 cm høj. Den stammer fra Chakhar-mongolerne. Hvad bruges det til? ☺

Rolf Gilberg

En valgobservator på arbejde

Valget for nylig i Mongoliet - mellem Rusland og Kina - var kun landets andet demokratiske valg, og derfor medvirkede valgobservatorer.

En af de to udpegede danskere, cand. mag. et art. *Stig Wørmer*, fortæller, hvad begrebet valgobservator indebærer, og hvordan han og de øvrige udfyldte deres opgave i Mongoliet

Foto: Stig Wørmer

EN UGE FØR MONGOLIETS andet parlamentsvalg siden demokratiets sejr over kommunismen i 1990 er der intet i gadebilledet, som røber den mongolske befolknings forskellige synspunkter og forhåbninger til fremtiden. Ingen valgplakater. Ingen agitation. Ingen propaganda for hverken den ene eller den anden.

En tilsyneladende apati over for alt politisk slår os to danskere og de to hollandske EU-valgobservatorer imøde. Stilhed før stormen, disciplineret ro eller ligegyldighed? Det er de spørgsmål, vi stiller ved vores ankomst.

Når valgobservatorerne drager ud, er de inviteret af det pågælden-

Bondefolk til hest på vej til afstemning i nærmeste by

Samvirke nr. 9 · September 1996 · 69. årgang

de lands regering. Typisk lande, der enten har opnået uafhængighed (fx Namibia) eller som her i Mongoliet, der i 1990 afskaffede det kommunistiske etparti-system. Altså lande, som ingen tradition eller erfaring har med demokratiske, pluralistiske styreformers.

Valgobservatoren skal søge kontakt med de politiske kræfter, som deltager i valget, og observere valgkampen før valget, selve valgbehandlingen, optællingsproceduren bagefter samt forsøge at registrere udviklingen umiddelbart efter valget.

Foreligger der allerede et officielt resultat, der fx betyder, at oppositionen vinder? Er regeringen parat til at acceptere nederlaget? Etc.

Allerførst må dog vi have kontakt til den centrale valgkommission for at få udleveret valgloven. Mens vi venter, dukker de to hollandske observatorer op. Dem så vi i Beijings lufthavn, efter at vi havde fået udleveret reglerne for de udenlandske observatorer samt de sidste informationer om valget i Mongoliet fra en medarbejder ved den danske ambassade i Beijing. Også amerikanske og russiske observatorer er ankommet.

I MONGOLIETS HOVEDSTAD Ulan Bators lufthavn bliver vi mødt af fru Ulzii, som er den danske Beijingambassades forbindelsesofficer i Mongoliet.

Hun taler perfekt engelsk, som

Artiklens forfatter, valgobservator Stig Wormer (tv), foran et afstemningssted

Valgobservatorer

Valgobservatorens opgave er at tilse, at valget er frit og fair. Det bedste bevis på det i republikken Mongoliet var, at revolutionspartiet efter 75 år ved magten mistede flertallet ved valget i sommer.

De første danske valgobservatorer deltog i det nyligt uafhængige Namibias valg i 1989. Siden er det gået slag i slag. I januar 1989 vedtog folkettingen at oprette Det Internationale Humanitære Beredskab, IHB, som står for udsendelse af danske eksperter og andre kvalificerede til humanitære, konfliktforebyggende eller fredsbevarende funktioner overalt i verden - deriblandt altså også valgobservatorer.

Hensigten med IHB, der administreres af udenrigsministeriet, er »at bidrage til en effektiv løsning af opgaverne og at yde et dansk bidrag til bestræbelserne på at forebygge konflikter og sikre fred og stabilitet«.

I de seneste år har IHB haft valgobservatorer ved valgene i bl.a. Kirgizistan, Letland, Tanzania, Rusland, de palæstinensiske selvstyremråder og Albanien. Valget i Cambodia foregik i FN-regi, og der var også danske observatorer tilstede.

Til valget i Mongoliet deltog to danskere og to hollændere som EU-observatorer. Desuden sendte USA og Rusland valgobservatorer.

IHB sender også observatorer til denne måneds valg i Bosnien-Herzegovina og næste måneds i Zambia og Nicaragua

hun har lært i Odessa i Ukraine under sovjettiden.

Hendes chauffør kører os i en gedigen russisk jeep til vores hotel.

Dagen efter ankomsten går det opsigende arbejde i gang.

Først finder vi frem til regeringsbygningen. Efter en længere ventetid bliver vi modtaget af hr. Chimed-Unden fra Den Centrale Valgkommission, der fortæller om valgssystemet og de praktiske forhold.

»Valget er bekendtgjort 74 dage før,« siger han. Det er lovens krav, og vi får overrakt en liste med samtlige valgdistrikter og afstemningssteder. Mongoliet bruger det kyrilliske alfabet, som russerne også benytter, så det er godt, at vi har en mongolsk chauffør til rådighed, når vi senere skal ud og finde valgdistrikter og afstemningssteder.

ALLE AFSTEMNINGSTEDER har røde skilte over indgangen med angivelse af nummer på distrikt og sted samt det mongolske flag over døren, får vi at vide. Alle vælgere vil få tilsendt valgkort. Der vil være særlige, mobile bokse, som to tilfornordnede fra hvert sit parti bærer rundt til syge og handicappede. Alle afstemningssteder har en valgformand, udnævnt af regeringspartiet, blandt de tilfornordnede repræsentanter for partierne.

Den centrale opgave, vores observationer skal løse, er: Er der tale om et frit og fair valg? Har alle partier

lige mulighed for at gøre sig gældende - i medierne og i offentligheden iøvrigt? Er der - som ved det russiske valg - tale om begunstigelser og fordelinger til gunn for den ene part? Bliver valgene afholdt efter valglovens bestemmelser om frie valg - uden fusk og svindel?

Øg hvis der forekommer uregelmæssigheder, er der da tale om isolerede tilfælde eller er der tale om et mønster?

Spørgsmålet er centralt i Mongoliet - selvom første frie valg i 1992 forløb helt demokratisk - fordi regeringspartiet har siddet på magten i 75 år og stadig sidder på 70 af 76 pladser i parlamentet!

Vi overværer et møde, arrangeret af nogle kvinder fra oppositionspartierne Den Demokratiske Alliance, som mener, at en af deres kandidater er blevet afvist ulovligt. Der skal vi holde tungen lige i munden, for vi vil blive forsøgt påvirket overalt i den interne valgkamp. Og vi ved, at absolut upartiskhed er et must for os.

Men bortset fra den episode og eksempler fra tre distrikter, hvor kandidater ulovligt har uddelt gaver, og en af dem fik en bøde for det, kan vi ikke konstatere uregelmæssigheder her i hovedstaden.

I DE NÆRMESTE dage kontakter vi både det regerende Revolutionsparti, MPRP, og socialdemokraterne i Den Demokratiske Alliance. ►

En valgobservatør på arbejde

◀ Begge grupperinger har hovedkvarter i nærheden af Sukhebaatarpladsen, den enorme paradeplads, der også grænser op til regeringsbygningen i centrum. Vi træffer først den politisk ansvarlige for udenlandske spørgsmål i MPRP. Han siger, at MPRP går til valg under parolen Menneske, arbejde og udvikling. Det er et nationalt og demokratisk parti, der går ind for markedsøkonomi, dvs. en social markedsøkonomi, siger han. Også at partiet ikke vil ikke give nogen tomme løfter - et udsagn, der formentlig skal ses i lyset af den kendsgerning, at statens financer er svage, gældsætningen stor, investeringerne - hvoraf en tredjedel kommer fra Japan - for få og arbejdsløsheden tårnhøj.

Da vi senere besøger det ene af de store alliancepartier, Det Mongolske Socialdemokratiske Parti (MSDP), startet af intellektuelle, er meddelssomheden noget større. Men ligesom revolutionspartiets repræsentant starter også dette partis med at fastslå, at det er statsmagten, det drejer sig om. Der er ikke nogen større forskel i den økonomiske politik, en MSDP-regering ville føre i forhold til den, Revolutionspartiet har ført, men MSDP nævner arbejdsløshed, uddannelse og investeringer som valgets største spørgsmål. Det mener, at privatiseringen er gået for langsomt, og at de usikre ejerforhold i de store statslige virksomheder - der for manges vedkommende helt har standset produktionen - har forsinket udviklingen.

UMIDDELBART ER vurderingen blandt folk, vi taler med, at regeringen vil bevare magten, men at oppositionen vil gå noget frem. Valgsystemet består af flertalsvalg i hver enkelt afstemningskreds. En kandidat for hvert parti. Vinderen skal samtidig have opnået mindst 25 procent af alle stemmer. Hvis ikke, er der omvalg 14 dage efter.

Oppositionen har forgæves krævet en ordning med tillægsmandater indført. Alle andre stemmer i en valgkreds er tabt end dem, der går til det sejrende partis kandidat. De små partier er dårligt stillet.

På forhånd er vi meget spændt på både organiseringen af valget og på stemmeprocenten. Hvordan har folk fået besked om valget? spørger vi gang på gang. Svaret er: Gennem

radio, TV og aviserne (som iøvrigt kun udkommer to-tre gange om ugen). Alle ved, at der skal holdes valg, hører vi igen og igen.

DAGEN NÆRMER SIG. Hollænderne tilbyder os at bruge deres bil til at identificere valgstederne, når afstemningsstederne gøres klar dagen før valget. Vi får besøgt 14 steder i og uden for Ulan Bator og fundet beligheden for endnu flere.

Forhåndsindtrykket er klart: Valget virker godt organiseret og proceduren velkendt. Først viser man sit tilsendte valgkort samt pas til valglisteføreren, så går man til stemmelisteføreren og får udleveret stemmesedlen, efter at ens valgkort er blevet afstemt. Man slår så en ring om kandidatens nummer foran navnet inde i stemmeboksen. Derefter lægges sedlen i den forseglede boks, hvorefter man går til bagudgangen, hvor valgkortet påny stemples, så man ikke kan stemme to gange.

Vi møder uanmeldt op på stederne og viser vores ID-kort, og der svares beredvilligt på vores spørgsmål. Vores hollandske kolleger er en god hjælp. De taler godt russisk, og det er blandt de ældre det mest benyttede fremmedsprog. Men mange kan også tysk, nogle engelsk og nogle få fransk. Stort set alle mongoler fik nemlig højere uddannelse end i Sov-

jetunionen, DDR og andre østeuropæiske lande.

Ved hjælp af bykort får vi afkrydset de afstemningssteder, vi har udset os, blandt byens 20 kredse. Vi deler byen op, og vi danskere skal også tage nogle af de nærmeste valgdistrikter på landet.

PÅ VALGDAGEN står vi op kl. 6. På denne fantastisk flotte sommermorgen er alt klart til den store dag. Kl. 6.50 er vi ved distrikt nr. 61, stemmested nr. 29. Valgkommissionens folk og partiernes tilfornordnede sidder over for hinanden. En ældre herre og hans kone i smukke nationaldragter er klar til at stemme. En førstegangsvælger på 18 år bliver højtideligt ført frem af valgformanden.

Forinden har vi konstateret, at boksene er tomme og forseglede. Det gælder også de små bokse til de syge. Pressen er her, fotograferne knipser. Valget er igang. Det er også her, præsident Ochirbat vil stemme senere på dagen.

Mongolerne myldrer frem denne solbeskinnede søndag. Hos alle ældre dominerer de flotte dragter. Det er en festdag. Min danske kollega og jeg stiller det samme spørgsmål overalt, hvor vi kommer frem:

»Har her været nogen problemer?« Og både valgformænd og partirepræsentanter svarer benægtende. ▶

Der regnes på stemmeprocenten nogle timer for valgets afslutning

En valgobservatør på arbejde

◀ Enkelte steder er der uenighed om små detaljer. En havde læst sit partis instruks, som om det var valgloven. Senere, efter valget, hørte vi om et distrikt, hvor der var for mange stemmesedler i forhold til afgivne stemmer.

Jeg spørger formanden for valgkommissionen i et af distrikterne, hvilken betydning valget har, og han svarer:

»Her samarbejder vi alle - alle partier. Vi har kun ét at gøre, og det er at se til, at valget foregår i overensstemmelse med loven.«

Det samme svarer alle: fra revolutionspartiet, socialdemokratiet, nationaldemokratiet, de religiøse parti osv - som var de instrueret i det: Vi skal overholde valgloven. Der er ingen slinger i valsen.

Op ad formiddagen står der lange køer foran afstemningsstederne. Et sted bemærker jeg en gammel mand, som ikke kan finde ud af det, og de tilfornødne hjælper ham ikke. Men stemt får han.

DER FORETAGES løbende beregninger af stemmeprocenten på valgstederne kl. 11, 14 og 18. Det viser sig, at de fleste har været tidligt ude.

Et af stederne snakker jeg med en 67-årig tidligere postfunktionær og spørger ham, om han vil stemme det samme som sidst. Det vil han ikke. Han havde også diskuteret politik derhjemme med sin kone.

Atmosfæren er en blanding af gammel og ny tid. I skolerne og på bibliotekerne, hvor afstemningen foregår, er de gamle social-realistiske vægmalerier intakte, billeder af børn i nationaldragter eller arbejdere og bønder i produktionen. Alle steder er der fyldt med blomsterkrukker. Besindigt og afslappet går mongolerne til stemmeurnerne.

På et afstemningssted kører vi med to tilfornødne ud til en syg mand.

Han skjuler ikke sin stemmeafgivning, men slår straks ring om MPRP-kandidatens nummer.

Vi tager også en tur til nærmeste amtshovedstad Zuunmod 45 km borte. Jeg spørger valgformanden om betydningen af valget.

»Vi lærer om demokratiet,« svarer han. På mit spørgsmål, om der er problemer, svarer han nej: »Kun at nogle af partiobservatorerne står for tæt på urnerne.«

Mongolske kvinder klædt i festtøj foran deres afstemningssted

VORES RUSSISKE JEEP fører os videre ud til en samling huse ved navn Sergelen i den mindste administrative enhed, en sumon, med kun 300 vælgere og kun to opstillede partier/partialliancer. Helt derud, hvor der kun er hjulspor i de saftigtgrønne bakker.

De gabende tomme bygninger fra den kommunistiske tids landbrugs-køoperativ ligger få hundrede meter borte. Dyr og bohaver er fordelt på private hænder nu.

Vi springer frokosten over denne lange dag. Vi har simpelthen ikke tid. Aftensmaden når vi dog. Men få minutter i kl. 22, hvor valget slutter, er vi på plads, hvor vi begyndte.

Under optællingen forlanger en lidt anspændt oppositionspolitik, at optællerne skal tømme lommerne, skønt både pressen, partirepræsentanter og udenlandske observatører er tilstede.

TV og udenlandsk presse, Reuters, er klar.

Halvanden time senere foreligger

resultatet. En overraskelse af de helt store: 75 års partimonopol bliver brudt denne dag. Det regerende revolutionsparti MPRP tabte til Den Demokratiske Alliance.

DE NÆSTE DAGE er der lidt forvirring om pressemøder og tidspunktet for offentliggørelsen af det endelige resultat: I det nye palament vil Den Demokratiske Alliance rykke ind med 52 mandater, MPRP med 23 og Solidaritetspartiet vil få et enkelt. Måske afspejlede resultatet den mongolske befolknings utålmodighed med den økonomiske reformproces og de store sociale problemer. Måske var det trangen til at se nye politiske kræfter ved rospinden. Eller begge dele.

Stemmeprocent over det ganske land ved valget var høj, 87,38.

Demokratiet havde vist sig i praksis.

Stille og roligt og uden falbelader. Dagligdagen kunne fortsætte.

Stig Wørmer

Kristendom: velsignelse eller forbandelse?

Som ved et trylleslag forvandles hver weekend hovedstadens kunstcentre, biografer og offentlige lokaler til kirker, hvor tusindvis af nye tilhængere lovpriser Jesu navn.

Efter de politiske omvæltninger i 1990 blev landet åbnet mod omverdenen, og de grundlæggende menneskerettigheder - herunder trosfrihed - blev proklameret i den ny forfatning. I 1993 blev 2 millioner sjæle tilhørende nomadeindbyggerne på Centralasiens stepper en uimodståelig attraktion for kristne og andre religioners missionærer.

Hen på efteråret 1990 opnåede de første protestantiske missionærer endelig den længe ventede succes i Mongoliet. På den tid boede der kun omkring 3 dusin mongolske kristne i dette overvejende buddhistiske land. De fleste var konverteret under deres studieophold i østeuropæiske lande med stærke religiøse traditioner som Polen, Ungarn og Tyskland.

Nu opererer der omkring 20 kristne kirker og trossamfund i landet, der hævdes at have op mod 11.000 medlemmer i Ulaanbaatar alene. Små kristne samfund er også dukket op i andre store byer og i landområderne.

Flertallet af de nyligt konverterede kristne er unge mennesker under 18 år, der bliver tiltrukket af alt det nye, chancen for at få nye venner, forbedre deres engelskkundskaber eller simpelthen for at få tiden til at gå, hvis de er arbejdsløse.

Under de hårde økonomiske krisetider spiller det psykologiske pres forårsaget af drastiske sociale omvæltninger og behovet for moralsk støtte en rolle for væksten i de kristne gruppers menigheder. Nogle af de unge mennesker har

endda økonomisk fordel ved at deltage i sådanne aktiviteter, idet de modtager penge fra missionærerne.

De fleste kristne kirker kommer til landet under foregivende af at udføre velgørende arbejde. Nogle af dem bidrager virkelig til at lette de tunge byrder, der skyldes den vanskelige økonomiske situation. Den opsøgende asiatiske Velgørehedsorganisation alene fremskaffede medicin og lægeudstyr for mere end 1 million dollars. Katolikkerne driver en lille frokoststue, hvor de dagligt gratis bespiser op mod 30 gadebørn om dagen.

Mange kirker organiserer kurser i engelsk for unge mennesker. Mormon-kirken sponsorerede fem unge mongolers studier på Hawaii og sendte andre 25 til amerikanske læreanstalter. Et antal læger og eksperter er ved kristne kirkers mellemkomst kommet her til landet for at hjælpe til med rådgivning og træning.

På trods af en god indsats står velgørehed ikke desto mindre lavt på prioriteringslisten. De fleste kristne missionærer giver førstehedsprioritet til formidlingen af deres egen version af Jesu evangelium. Sammenlignet med hvad der gives ud på velgørehed, bliver der ofret meget mere på at rekruttere nye medlemmer og at udbrede kristendommen. Gennem de sidste 5 år er der i det mindste blevet udgivet 3 versioner af biblen på mongolsk efterfulgt af gratis distribution af tusindvis af eksemplarer.

"Jesus" - en film om Jesu liv og gerninger er blevet oversat til mongolsk og vist i hver eneste amt og kommune i landet.

Derudover betaler de kristne for et radioprogram 2 gange om ugen, og for nylig gik en TV-stati-

on i luften i hovedstaden, betalt af amerikanske kristne.

Omfanget af den missionerende virksomhed - velorganiseret og solidt funderet, som den er - har gjort regeringen urolig. Da religionsloven blev diskuteret første gang i 1994 pressede mange parlamentarikere på for at indføre meget stramme reguleringer og kontrol af nye religioner, der kommer ind i det overvejende buddhistiske land Mongoliet.

Lovens bestemmelser, der kræver registrering hos det lokale styre og aflæggelse af regelmæssige rapporter om kirkens medlemsforhold og aktiviteter, gjorde de kristne rasende. I protest slog de sig sammen og mobiliserede støtte for deres sag hos en række vestlige lande. En gruppe amerikanske kongresmedlemmer gik så langt som til at sende et brev i fællesskab til det mongolske parlament, hvor de indtrængende anmodede om, at loven måtte blive ændret.

Konfronteret med så stærke protester så parlamentet sig nødsaget til at beholde sit hidtidige standpunkt med hensyn til at holde religionen adskilt fra staten, hvilket tillader kristne missionærer at udøve deres aktiviteter uden nævneværdige begrænsninger.

På trods af buddhisternes brokkerier og beklagelser er de selv lykkelige for muligheden for at forbedre deres position, og de gør meget lidt for at protestere udadtil eller for at forsøge at skræmme outsiderne væk.

I mellemtiden er offentligheden ved at blive urolige over de kristne missionærers voksende tilstedeværelse og aktiviteter. Folk ængstes over de mange forskellige religioner, der kommer til landet og prædiker forskellige guder. For nylig forårsagede en af Moonie-kulten

afholdt bryllupsceremoni - hvor bruden eller gommen udvælges til-fældigt - et ramaskrig i offentligheden.

Regeringen er også ved at blive urolig over kristne missionærer. Men mens de er ude af stand til at gribe direkte ind, overvejer regeringens embedsmænd at komme med ændringsforslag til religionsloven med henblik på at stramme registreringsreglerne.

"Lad dem, der kom først blive. Dem kender vi i det mindste, men hvis vi tillader mange flere kristne sekter at komme her, så får vi problemer", udtalte en embedsmand ved statens kommission for religiøse anliggender, som ikke ville have sit navn frem.

Myndighederne er også meget på vagt over for de mulige virkninger af TV-stationen "Eagle". Man er parat til lukke den, hvis den udsender religiøse programmer. På den anden side er de også opmærksom på borgernes ret til trosfrihed og erkender meget vel, at indskrænkninger i denne ret vil kunne reducere omfanget af den hjælp, der ydes af de vestlige lande.

Fastlåst i denne skakmat foretrækker regeringen at lukke sine øjne for kristne missionærer og tillader dem at forøge deres medlemstilgang blandt ungdommen.

Ifølge de seneste oplysninger har byrådet bevilget tilladelser til 32 religiøse menigheder alene i Ulaanbaatar: 14 kristne kirker, 16 buddhistiske klostre, 1 muslimsk moské og 1 Bahai-gruppe.

"Nogle mongoler er ikke vant til denne situation og opfatter de kristne som en trussel. I det lange løb frembyder kristendommen ikke nogen alvorlig trussel mod den nationale sikkerhed", siger D. Batkhaan, ekspert i strategiske studier, optimistisk. Men i det virkelige liv frygter mange, at Mongoliet

kan blive til et andet Bosnien eller opleve tilfælde som belejringen ved Waco i Texas eller gasforgiftningen i Tokyos undergrundsbane. ☺

B. Batbold

Oversat af Jan Koed fra The Mongol Messenger, 2(236), 16. Januar 1996, Ulaanbaatar.

Hvordan myter opstod blandt mongolerne

En gang for mange, mange år siden udbrød den sorte pest blandt mongolerne. Sygdommen spredte sig hurtigt blandt menneskene. Mange tusinde døde. De, som ikke smittet med pesten, flygtede i panik for på den måde at redde deres liv. De lod de syge blive tilbage.

"Skæbnen vil bestemme for dem!" sagde de.

Den 15-årige Tarvaa var blandt efterladte. Tarvaa var blind, og han var også syg. Da han på et tidspunkt mistede bevidstheden, forlod ånden hans krop og tog til skærsilden for at møde stedets overhoved, khanen. Da khanen fik øje på ånden, spurgte han forbavset:

"Hvorfor har du forladt din krop; den lever jo endnu? Hvorfor kommer du her?"

"Da de raske flygtede, antog de allerede min krop for død. Derfor kom jeg til dig. Jeg ventede ikke til, jeg visnede. Jeg kom bare," svarede ånden.

Åndens tålmodighed og lydighed vakte khanens sympati. Khanen befalede:

"Din tid er ikke kommet endnu. Du må vende tilbage til din herre. Men før du tager afsted, må du tage, hvad du ønsker."

Der var alt det, man kan møde i livet: rigdom, lykke og held, glæde, nydelse og velbehag, sorg og smerte, frygt, fornøjelse og munterhed, latter og spøg, musik og sang, myter og sagn, dans og ballet.

Den blinde Tarvaa's ånd valgte blandt alle disse ting et sagn, som khanen herefter gav ham, idet han bad ånden tage tilbage, hvor den kom fra.

Da ånden nåede tilbage til sin livløse krop, opdagede den, at en rovfugl allerede pillet øjnene ud af kroppen. Ånden blev vældig bedrøvet, da han så sin krop i den tilstand. Men den vovede ikke at gå imod khanens ord. Der var ingen udvej; ånden blev måtte indtage sin krop igen.

Den blinde Tarvaa blev rask. Han levede i mange år og kom til at kende sagn og magi fra hele verden. Selv om Tarvaa var blind, kunne han se ind i fremtiden. Han drog omkring i Mongoliet, fra sted til sted, og fortalte myter og sagn til de mennesker, han mødte. Han lærte dem at fortælle historierne videre.

Og lige siden har mongolerne siden har fortalt hinanden myter og sagn. ☺

Kilde: Folk tales from Mongolia. Ulaanbaatar 1988. Oversat af Gudrun Lefmann.

Danmarks Lærerhøjskole skriver i Årsberetningen for læseåret 1992-1994 om skolens udviklingsprojekt i Mongoliet:

DLH fik den 1.1 1994 et internationalt projektkontor. Det har til opgave at administrere større internationale projekter, og projekterne skal ligge i forlængelse af DLHs formål og opgave og være til gavn for DLHs fortsatte udvikling.

Det centrale projekt her har indtil videre været det, der i daglig tale på DLH betegnes som Mongoliet-projektet. Det er et Danida finansieret projekt, hvis officielle titel er: Support to the Primary/Secondary Education Sector. DLH samarbejder med undervisningsministeriet i Ulaanbaatar, og projektets formål er at støtte udviklingen af:

- uddannelsesadministration og pædagogisk ledelse,
- curriculum, dvs. indhold og læseplaner,
- undervisningsmetoder, undervisningsmaterialer og lærebøger,
- efteruddannelse af lærere,
- uddannelsesforskning og evaluering.

Projektet tog sin begyndelse i august 1992, indeværende fase løber til 31.12. 1994, og DLH har ansøgt om forlængelse af projektet til 31.12. 1996. Vi er nu 16 personer, der vier mere eller mindre af vores arbejdstid til projektet. Medarbejderne kommer fra forskellige faglige områder, og projektet er organiseret med en psykologisk forsknings- og evalueringskomponent, en skole- og curriculumudviklingskomponent, fire skolefaglige komponenter, nemlig en for matematik, en for social science eller samfundsfag, en for natural science, en for begynderundervisning og en komponent vedrørende pædagogisk ledelse. En komponent vedrørende specialundervisning og en vedrørende læreruddannelse vil indgå i en eventuel næste fase. En styringsgruppe står for den daglige ledelse, rektor er projektansvarlig og en projektkoordinator koordinerer de forskellige aktiviteter.

Ændring af et helt lands skolesystem

Spørgsmålet var, hvorledes en gruppe DLH-medarbejdere over nogle år kunne være med til at ændre et helt lands skolesystem, i et land som samtidig var ude i en dyb økonomisk krise. Mere end 20% af børnene forlader skolen for tidligt, forældrene beholder dem som regel hjemme, og skolebøger og undervisningsmateriale er en stor mangelvare. Den fremgangsmåde, der blev valgt, var at udvælge udviklingsskoler i tre aimags eller amter og i hovedstaden. Lærere og skoleledere fra disse skoler har så deltaget i kurser og workshops. Her arbejdes der med, hvorledes indholdet gøres relevant og elevorienteret, hvorledes elevernes erfaringer i større grad kan blive inddraget, og eleverne gøres mere ansvarlige for undervisningens forløb. Skolerne er blevet besøgt, forældre, lærere og elever interviewet om, hvorledes omlægningen fungerer. Planen er, at disse skoler efterhånden vil fungere som lokale kraftcentre. Samtidig er undersøgelser iværksat vedrørende lærermangel, vedrørende de børn der forlader skolen i utide, og vedrørende børns hverdagsliv. Børn er blevet interviewet både af psykologer og pædagoger, og derved bliver et materiale tilvejebragt om børns erfaringer, vilkår og forventninger i dagens Mongoliet. Det viden, som indsamles her, kan danne grundlag for de ændringer af skolesystemet, der skal tilrettelægges.

Det daglige arbejde i Mongoliet er altid planlagt sammen med mongoler og udføres i samarbejde med dem. Mongolerne har en „project management group“, der svarer til DLHs styringsgruppe.

En naturlig udløber

DLHs Mongolietprojekt kan således vurderes som en aktivitet i den uddannelsespolitiske internationaliserings navn. Samtidig er det et projekt, hvor DLHs medarbejdere arbejder fagligt i nye omgivelser og under andre omstændigheder. Dette må siges både at være en naturlig udløber af DLHs virksomhed og til gavn for DLHs fortsatte udvik-

ling. Mongoliprojektet kan også ses som DLHs bidrag til en realisering af det bistandsprogram, Folketinget har vedtaget, og som vi alle som skatteborgere bidrager til, fordi politikerne og vælgerne mener, at vi i dag alle har et ansvar også internationalt. Og endelig er det for os, der deltager i projektet spændende og dejligt hver gang at komme op til det glitrende solskin på højsletterne og møde den værdighed og vitalitet, der præger menneskene, både børn og voksne. ☺

Dansk Mongolsk Selskabs ordinære generalforsamling 9. marts 96

Dagsorden:

- 1) Valg af dirigent
- 2) Formandens beretning
- 3) Kasserens beretning
- 4) Fastsættelse af kontingent
- 5) Valg af bestyrelsesmedlemmer
- 6) Valg af suppleanter
- 7) Valg af revisor
- 8) Indkomne forslag
- 9) Eventuelt

1) Valg af dirigent

Anita Garbers blev foreslået og valgt som dirigent. Generalforsamlingen var lovligt varslet og Anita Garbers gav derefter ordet til formanden Rolf Gilberg.

2) Formandens beretning

Rolf Gilberg gav en beretning om det forløbne års aktiviteter, som er beskrevet i Ger(17):28-29. Desuden sagde formanden, at der har været en stigning i medlemstallet fra 125 i årets begyndelse til 140 pr. ved udgangen af året. 3/4 dele af medlemmerne bor i København og resten er spredt ud over landet. Selskabet har desuden medlemmer i mange forskellige lande i udlandet. Bestyrelsen af selskabet har holdt mange møder i løbet af året. En af de vigtige aktiviteter, bestyrelsen drøftede, er selskabets forsøg at opnå NGO status for at hjælpe Mongoliet i dets vanskelige udviklingsfase.

For øjeblikket arbejdes der ihærdigt på at starte et gadebørnsprojekt i Dansk Mongolsk Selskabs regi, og forslaget har bestyrelsens fulde opbakning.

Bestyrelsen har også haft et møde med den mongolske statsminister Jasrai, som udtrykte glæde over selskabets mange aktiviteter. Som led i besøget kom der et ønske fra Dansk Mongolsk Selskabs

bestyrelse om at vise mongolske spillefilm i Danmark. På trods af kommunikationsvanskeligheder, er det lykkedes for Nationalmuseet at skaffe 6 mongolske spillefilm, som i marts/april 1996 bliver vist for offentligheden. Filmene har alle engelske undertitler. Medlemmerne af selskabet får tilsendt information og tidspunkter vedr. filmfremvisningen på Nationalmuseet.

Fristen for kontingentindbetalingen er nu strammet, og derfor blev alle bedt om at betale kontingentet hurtigst muligt, så vi ikke påfører selskabet ekstra udgifter.

3) Kasserens beretning

Kassereren Leif F. Petersen havde ikke mange bemærkninger udover, at det igen i år går godt med selskabets økonomi.

Selskabet har ikke så mange udgifter til sine aktiviteter. Udgifterne svinger fra år til år, afhængig af lokaleleje, ekstra brevudsendelser, med mere. Der er heller ikke udsigter til, at omkostninger som brevudsendelser, lokaleleje og lignende vil stige fremover. Formuen pr. 1. januar er vokset til 28.000-29.000 kr. Dags dato ligger formuen ca. 10.000 kr. højere, fordi kontingenterne for 1996 løber ind i disse måneder. Kassereren og revisoren er enige om, at bestyrelsen drøfter muligheden for en bedre forrentning end den, der for nuværende end ikke dækker gebyrerne. Kassereren var glad for den voksende formue, som han mente, vi nok skal finde anvendelse for.

Leif Petersen takkede desuden revisor Finn Munch-Petersen for det mangeårige og kvalificerede revisionsarbejde. Finn Munch-Petersen ønskede desværre ikke gen-

valg på trods af bestyrelsens forsøg at overtale ham til at blive på posten. Kassereren kunne også godt forstå, at revisoren med sin nylige runde fødselsdag følte sig berettiget til en velfortjent pension.

Finn Munch-Petersen takkede for de pæne ord og bemærkede vittigt, at selskabet sparer for mange penge, også til frimærker til medlemmer, der bor lige ved siden af sekretæren. Dette medførte, at nabo-medlemmer (i dette tilfælde revisoren) nogle gange blev glemt ved bladudsendelser. Blade- ne bliver nu derfor sendt med posten.

4) Fastsættelse af kontingent

Formanden foreslog at kontingentet på 100 kr. for nordiske medlemmer og 150 kr. for udenlandske medlemmer forbliver for 1996. Forslaget blev accepteret uden indvendinger.

5) Valg af bestyrelsesmedlemmer

Formanden Rolf Gilberg, bestyrelsesmedlemmerne Søren Haslund-Christensen og Jan Koed var på valg. Alle ønskede genvalg. Alle blev genvalgt uden indvendinger.

6) Valg af suppleanter

Suppleanter Bent Gynther og Gudrun Lefmann ønskede genvalg. Deres ønske blev imødekommet uden indvendinger.

7) Valg af revisor

Anita Garbers blev foreslået som ny revisor. Hun accepterede forslaget og blev valgt uden indvendinger.

8) Indkomne forslag

Dansk Mongolsk Selskab som NGO. Arbejdsgruppens koordinator Leif F. Petersen (LFP) gav en orientering om selskabets NGO status og planlægning af gadebørnsprojekt i Mongoliet. Som diskussionsgrundlag blev der vist en mongolsk TV film "Den glemte fortid". Filmen var forkortet fra 75 minutter til 25 minutter af Bent Gynther. Bent Gynther sagde, at den forkortede udgave indeholder det relevante afsnit om gadebørn.

LFP gav derefter en grundig orientering om projektet.

Med henblik på imødekomme af sidste to års generalforsamlings beslutninger om at hjælpe de mange truede børn i Mongoliet, nedsatte man i løbet af sidste år i selskabets regi en arbejdsgruppe bestående af Karl Emil Roll, Marianne Haslund-Christensen, Bulgan Njama og Leif F. Petersen.

Det oprindelige forslag om at involvere SOS børneby kunne ikke blive til en realitet på grund af organisationens manglende finansielle muligheder for et projekt i Mongoliet. Dansk Mongolsk Selskab med dets kapacitet og velvilje kunne derfor være den organisation, der varetager projektet.

I løbet af det sidste års tid brugte arbejdsgruppen mange timer til planlægning af projektet. Desuden blev der holdt adskillige møder med forskellige eksperter på området. Nogle af os besøgte børneinstitutioner og har haft møder med de relevante organisationer i Mongoliet.

På denne baggrund har vi sendt en ansøgning til Danida om en forundersøgelse, som skal danne grundlag for det kommende projekt. Problemet er faretruende, og der er tendens til at flere og flere børn lever på gaden uden nogen form for voksen kontakt. Danmarks Lærerskole, der er an-

svarlig for et uddannelsesprojekt i Mongoliet, har besøgt børnenes opholdssteder og har interviewet disse børn i Ulaanbaatar. I februar blev der arrangeret et medlemsmøde om emnet med Ulla A. Madsen og Johnny Baltzersen, Danmarks Lærerskole. De fortalte meget levende og engageret om disse gadebørns levebetingelser og vanskeligheder.

Gadebørnsprojekts hovedformål er at opbygge et center for børn, som af forskellige årsager ikke har noget hjem. Centret skal forbedre disse børns fremtidige muligheder for en værdig tilværelse senere i livet, og uddannelse, aktivering, forplejning, lægehjælp, tøj, med mere, skal indgå i de daglige aktiviteter. Desuden vil der foregå en efteruddannelse af de mongolske pædagoger, som ikke er vant til at arbejde med socialpædagogiske problemer. Der er behov for nyt input og ny inspiration fra fagfolk, som er vant til problemer af den art. Til at klare de faglige og administrative opgaver i projektet vil der blive knyttet Socialpædagogernes Landsforbund (SL) og deres Pensionskasses projektselskab.

Dansk Mongolsk Selskab har hverken det administrative eller faglige beredskab til projektet, hvorfor det er nødvendigt at arbejde sammen med allerede eksisterende institutioner. Men selskabet har styrende og koordinerende ansvar i forhold til projektet. Begge institutioner er medlemmer af selskabet enten på individuel eller på kollektiv basis. Jens Asger Hansen, SL, tilføjede, at hverken SL eller projektselskabet tjener profit på deltagelse i projektet, men der ligger naturligvis en faglig interesse i projektet.

Disse institutioner har afsat arbejdskraft under den praktiske forberedelse. Vi er også interesseret i et samarbejde med Danmarks Lærerskole. Dette samarbejde vil dreje sig om uddannelse og undervisning af disse børn.

Finn Munch-Petersen, som har erfaringer fra FN, spurgte om der ligger interesse fra Mongoliets side, og om hvordan de mongolske medarbejdere bliver involveret i projektet.

Dertil svarede LFP, at vi naturligvis kun vil involvere mongolsk arbejdskraft i gennemførelsen af projektet, men at der vil være nødvendigt at have 1-2 medarbejdere fra Danmark, som er i stand til at give den nødvendige efteruddannelse og udenlandske input til projektet.

Det blev desuden nævnt, at selskabet har modtaget skriftlige og mundtlige henvendelser fra Mongoliet, hvori de udtrykker behovet for hjælp på det område.

Karl Emil Roll udtrykte glæde over, at der er ved at ske noget på området og roste det meget arbejde, der blev gjort i den senere tid. Han gav sin fulde opbakning til projektforslaget.

Der blev desuden uddelt kopier af den ansøgning, som blev sendt til Danida, til de interesserede.

Inger Mangor foreslog at i-gangsætte informationsaktiviteter i forbindelse med projektet via TV og aviser for at skabe forståelse. Hun deltog i mødet på Danmarks Lærerhøjskole og fortalte kort om mødet. Flere ville gerne have deltaget mødet, men var forhindret af vejr- og vejforhold.

LFP orienterede også om indholdet af det brev fra Danida, som selskabet modtog den 9. marts 1996. Der var en fuld opbakning blandt de tilstedeværende til at opfylde Danida's ønske og sende en rettet ansøgning hurtigst muligt. Efter en længere diskussion enedes de tilstedeværende om, at Generalforsamlingen er beslutningsdygtig og besluttede, at Dansk Mongolsk Selskab skal have NGO status og gennemføre bistandsaktiviteter i Mongoliet. Det blev ligeledes foreslået, at selskabets NGO status vil iøvrigt ikke indeholde forhøjet kontingent eller ekstra udgifter for selskabets medlemmer.

9) Eventuelt

Der blev orienteret om de to mongolske film, der blev vist under natfilmfestivalen. De, der har set filmene, mente, at begge film var meget spændende i indhold og form.

Nationalmuseet har modtaget 6 film fra Mongoliet via Japan. Der vil blive sendt en særskilt indbydelse og information til medlemmerne.

Søren Haslund-Christensen meddelte, at Danmark har fået en ny ambassadør, Christoffer Bo Bramsen, i Beijing, som skal have ansvar for Kina og Mongoliet. Den nye ambassadør var for nylig på sin første officielle visit i Mongoliet, og han har fået en varm modtagelse der. Danmark er meget populær i Mongoliet, og mange i Mongoliet er ked af, at Danmarks bistand opfører i 1997.

Mange udtrykker bekymring, fordi overgangsproblemerne langt fra er løst. De danske projekter foregår med succes i Mongoliet.

Haslund-Christensen nævnte blandt andet, at mongolerne er glade for det danske projekt omkring decentraliseringen af statsbrug, som er vellykket. Han sagde endvidere, at det lykkedes for konsul Anders Jungersen at skaffe de nødvendige 300.000 kr., således at et mongolsk sygehus kunne beholde det laserudstyr, som Danmark ønskede at få retur. Sygehuset i Mongoliet havde ikke midler til at købe, og derfor blev der gjort krav på at returnere udstyret, som nu kan beholdes takket være konsulen.

Konsulen og Søren Haslund-Christensen har i den senere tid arbejdet på at skaffe midler til et fond, der skal støtte opførelsen af elturbiner ved ny bro over Egingol, for at lave strøm til Erdenebulgan ved den forhenværende danske gård. Indtil nu er der indsamlet omkring 100.000 kr. Når elværket bliver en realitet, kan de ca. 4000-5000 eller flere indbyggere i området få elektricitet, som

efterhånden er et stort problem med kun et par times strøm i weekenden. Mongolske ingeniører har tegnet og planlagt dæmningen, men mangler penge til opførelsen.

Bulgan Njama kunne ligeledes bekræfte, at folk generelt er meget begejstrede for Danmarks hjælp. Et nyt, Danida financeret trykkeri er kommet igang, og de første aviser blev solgt på gaden i slutningen af februar 1996. Folk i Ulaanbaatar var imponerede over den gode kvalitet og de klare billeder, aviserne har fået.

Den mongolske kulturminister udtrykte et ønske om at etablere en kulturaftale med Danmark og har derfor bedt Dansk Mongolsk Selskab om at støtte Mongoliets ønske.

Mongolsk Dansk Selskab i Mongoliet er færdig med at oversætte bogen Jabonah, som de ønsker at udgive i forbindelse med Henning Haslund-Christensens 100 år. I øjeblikket søger de efter det rette trykkeri.

Der kom desuden flere informationer om de steder, hvor man kan købe plader med mongolsk musik. P. Gerikke orienterede om, at man idag kan få mange informationer om Mongoliet gennem Internet.

Formanden foreslog medlemmerne at sende alle disse informationer til redaktionen af Ger, så flere kan få glæde af oplysningerne.

Mødet og festen den 18. maj 1996 ønskedes af de fleste flyttet til den oprindeligt planlagte 11. maj 1996. Det blev derfor besluttet, at foredraget med dr. Søren Thybo og festen vil blive afholdt 11. maj 1996.

Bestyrelsen håber på stor deltagelse den dag. Prisen er 80 kr. pr. deltager. (Se iøvrigt Ger 17).

Referat ved Bulgan Njama

INDHOLD

Mongol Messenger
oversat af Jan Koed: 26-27
Kristendom: velsignelse
eller forbandelse?

Folkesagn
oversat af Gudrun Lefmann: 27
Hvordan myter og sagn
opstod blandt mongolerne.

Danmarks Lærerhøjskole: 28
Projekt i Mongoliet

Bulgan Njama: 29-31
Dansk Mongolsk Selskabs
ordinære generalforsamling

Møder i
Dansk Mongolsk Selskab 32

Medlemsmøder efteråret 1996

Kære Medlem

Der vil blive afholdt 2 møder i
resten af 1996. Bemærk venligst at
der *ikke* bliver udsendt særlig ind-
bydelse før hvert møde. Oplysnin-
gerne står faktisk kun her:

**Medlemsmøde 28: Søndag,
6. oktober 1996, klokken
15:00-18:00.** Medborgerhuset,
Danasvej 30, Frederiksberg. Mø-
det handler om besøg i Mongoliet:
(1) "Gadebørns Projekt" i Ulaan-
baatar: Jens Askov og Bulgan Nja-
ma fortæller om deres pilotprojekt
for at starte Dansk Mongolsk Sel-
skabs Gadebørns Projekt.
(2) Henning Haslund-Christensen
100 år blev fejret i Mongoliet.
Rolf Gilberg fortæller om begiven-
hederne.

**Medlemsmøde 29: Lørdag,
30. november 1996, klok-
ken 15:00-18:00.** Medborger-
huset på Danasvej 30, Frederiks-
berg. Mødet vil handle om Dani-
das arbejde i Mongoliet og Dansk
Industris udbytte af besøg i Mon-
goliet i anledning af Udenrigsmini-
sterens besøg i august 1996. Tale-
re ved være Knud Mortensen (om
Danidas støtte til reform af Mon-
goliets grundskole system) fra
Danida og Ole Hybel Hansen fra
Dansk Industri.

Dansk Mongolsk Selskab har i øv-
rigt planer om følgende aftner på
Danasvej 30 i foråret 1997. Dato-
erne er dog ikke helt sikre. Mere
i Ger(20), udkommer december
1996:

**Medlemsmøde 30: Lørdag, 25.
januar 1997, kl 15-18:** Håkon
Whalkvist fra Det Etnografiske
Museum i Stockholm vil vise en
ekspeditionsfilm hvor Sven Hedin
og Haslund-Christensen optræder,
optaget i Indre Mongoli 1927-
1929.

**Medlemsmøde 31: lørdag 22.
februar 1997, kl 15-18:** Klaus
Ferdinand vil holde foredrag om
mongolerne i Afghanistan.

**Medlemsmøde 32: lørdag 15.
marts 1997, kl 15-23:** Ordinær
generalforsamling. Morten og
Rasmus vil fortælle om cykeltur til
Tsaatanerne i Mongoliet 1996.
Der afsluttes med en forårsmid-
dag.

ISSN nr 0905-9505
